

Język polski

Przedmiotowy system oceniania do podręczników *Świat w słowach i obrazach* oraz *Gramatyka i stylistyka* dla klasy 8

Wymagania			
KONIECZNE (ocena: dopuszczający)	PODSTAWOWE (ocena: dostateczny)	ROZSZERZONE (ocena: dobry)	DOPEŁNIAJĄCE (ocena: bardzo dobry)
Uczeń:	Uczeń spełnia wymagania konieczne, a także:	Uczeń spełnia wymagania podstawowe, a także:	Uczeń spełnia wymagania rozszerzone, a także:
<ul style="list-style-type: none"> • wie, czym jest notatka i jakie powinna mieć cechy; • zapoznaje się z różnymi typami notatek; • opowiada o swoim ulubionym sposobie notowania; • podejmuje próbę sporządzenia notatki hasłowej na zadany temat 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje zalety samodzielnego sporządzania notatek; • sporządza notatkę w formie schematu na zadany temat 	<ul style="list-style-type: none"> • stosuje różne sposoby uzyskiwania zwięzłości i przejrzystości zapisu; • sporządza notatkę w postaci mapy myśli na zadany temat 	<ul style="list-style-type: none"> • zapisuje wiadomości z lekcji w postaci mapy myśli; • przedstawia i stosuje swój indywidualny sposób notowania
<ul style="list-style-type: none"> • czyta tekst <i>Z przewodnika czytelnika: na tropach przyjemności czytania</i>; • potrafi wskazać cztery etapy obcowania z tekstem kultury; • widzi związek komentarza do fragmentu utworu Lema z przeczytanym tekstem; • ogląda obraz, dzieli się wrażeniami 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje i objaśnia cztery etapy obcowania z tekstem kultury; • rozumie komentarz do tekstu Lema, dzieli się swoimi wrażeniami; • opisuje obraz, wypowiada się o nim w kontekście czytelnictwa 	<ul style="list-style-type: none"> • stosuje cztery etapy obcowania z tekstem kultury przy odbiorze utworu Lema; • zgadza się z proponowanym komentarzem do tekstu Lema lub z nim polemizuje; • wypowiada i uzasadnia swoje zdanie na temat obrazu i możliwości jego wykorzystania w kampanii promującej czytelnictwo; • notuje swoje wrażenia dotyczące lektury dalszego ciągu opowiadania Lema 	<ul style="list-style-type: none"> • zgadza się lub polemizuje z proponowanym komentarzem do tekstu Lema, proponuje swoje odczytanie; • szeroko komentuje wymowę obrazu i możliwości jego wykorzystania w kampanii promującej czytelnictwo; • zapisuje swój komentarz do tekstu w postaci wewnętrznej mowy czytelnika
<ul style="list-style-type: none"> • zapoznaje się z informacjami o autorze; • czyta wiersz głośno i wyraźnie; • określa sytuację liryczną w wierszu; • odczytuje dosłowne znaczenia przedstawionej sytuacji; • nazywa uczucia podmiotu lirycznego; 	<ul style="list-style-type: none"> • określa temat wiersza; • odczytuje metaforyczny sens przedstawionej sytuacji; • charakteryzuje osobę mówiącą; • interpretuje tytuł wiersza; • wyjaśnia, czym jest inwokacja 	<ul style="list-style-type: none"> • formułuje przesłanie wiersza; • ocenia sytuację liryczną; • uzasadnia istnienie metaforycznego sensu przedstawionej sytuacji; • proponuje alternatywny tytuł utworu; • stosuje definicję inwokacji w odniesieniu do wiersza Lieberta 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia pogłębioną interpretację wiersza w odniesieniu do własnych odczuć i doświadczeń; • objaśnia, w jaki sposób uznanie utworu za rozbudowaną inwokację może wpłynąć na jego wymowę

<ul style="list-style-type: none"> określa nastrój wiersza, korzystając z podanego słownictwa 			
<ul style="list-style-type: none"> czyta uważnie tekst z podręcznika; wypisuje najważniejsze pytania dotyczące interpretacji utworu lirycznego; podejmuje próbę określenia tematu wiersza Leśmiana 	<ul style="list-style-type: none"> próbuje wyodrębnić podstawowe działania związane z interpretacją utworu lirycznego; analizuje rysunek koła interpretacyjnego; ma świadomość, że utwór może być interpretowany w różny sposób; wskazuje charakterystyczne cechy wiersza <i>Kochankowie</i> 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia główne działania związane z interpretacją utworu lirycznego; wyjaśnia, dlaczego jeden utwór może być różnie interpretowany; dostrzega wpływ budowy i języka wiersza <i>Kochankowie</i> na sposób jego odczytania 	<ul style="list-style-type: none"> wie, na czym polega i jak przebiega interpretacja utworu lirycznego; przedstawia własną interpretację wiersza Leśmiana z wykorzystaniem rysunku koła interpretacyjnego
<ul style="list-style-type: none"> zapoznaje się ze wskazówkami dotyczącymi czytania utworu poetyckiego; dzieli się wrażeniami wynikającymi z lektury wiersza; odtwarza etapy procesu powstawania świata w utworze; wymienia elementy natury stworzonej przez Boga 	<ul style="list-style-type: none"> nazywa swoje wrażenia po lekturze wiersza; dostrzega w tekście nawiązanie do Biblii; charakteryzuje Boga na podstawie wiersza; wyodrębnia obrazy poetyckie i dostrzega ich metaforyczny charakter; wskazuje i nazywa środki poetyckie służące plastyczności obrazu; odtwarza sposób, przyczyny i cel stworzenia człowieka 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje osobę mówiącą w wierszu, określa jej stosunek do świata; wskazuje i nazywa środki poetyckie służące ukazaniu dynamiki; przypomina znaczenie terminu <i>przypowieść</i>; określa, w jaki sposób tytuł wiersza wpływa na jego rozumienie; wyjaśnia, jakie refleksje o człowieku przekazuje utwór Baczyńskiego 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje świat wykreowany przez Boga, nazywa jego cechy; wyjaśnia sposób wykorzystania wątków biblijnych i ich funkcje w wierszu; porównuje obraz Boga z jego wizerunkami zawartymi w innych tekstach kultury; dokonuje przekształcenia wiersza na tekst prozatorski
<ul style="list-style-type: none"> czyta informacje na temat Księgi Rodzaju i Księgi Wyjścia; klasyfikuje przeczytany tekst jako fragment Biblii; wymienia w kolejności najważniejsze wydarzenia tekstu; wskazuje realistyczne elementy świata przedstawionego; zapoznaje się ze wskazówkami dotyczącymi czytania Biblii; podejmuje próbę streszczenia tekstu 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia pochodzenia słowa <i>Biblia</i>; krótko streszcza przebieg wydarzeń; określa tematykę tekstu; określa elementy świata przedstawionego, odwołując się do tekstu; cytuje zdanie charakteryzujące węża oraz słowa Boga zapowiadające los Adama i Ewy; tworzy z rozsypanki frazeologizmy; streszcza tekst 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje motywy i konsekwencje działań bohaterów; podaje znaczenia utworzonych frazeologizmów; wyjaśnia przenośne znaczenia poszczególnych elementów świata przedstawionego; redaguje streszczenie 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje elementy świata przedstawionego o charakterze symbolicznym, komentuje je; wymienia cechy charakterystyczne dla tekstów biblijnych
<ul style="list-style-type: none"> zapoznaje się z informacjami dotyczącymi słowa <i>raj</i>; wskazuje w wierszu elementy rajske i ziemskie; wskazuje środki poetyckie; podejmuje próbę wypowiedzi na rzeczywistości przedstawionej w wierszu 	<ul style="list-style-type: none"> podaje synonimy słowa <i>raj</i>; dostrzega ironiczny wydźwięk tytułu; nazywa emocje, uczucia i refleksje osoby mówiącej w wierszu; wybiera spośród podanych hipotezę interpretacyjną 	<ul style="list-style-type: none"> przypomina znaczenia związane z biblijnym motywem raj; interpretuje tytuł, omawiając zawarte w nim sprzeczności; interpretuje charakter opisaną rzeczywistości; uzasadnia wybór hipotezy interpretacyjnej; określa funkcje użytych środków poetyckich; 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenia metafory zawartej w ostatnim wersie utworu Herberta; omawia rolę ironii w kontekście wiersza; porównuje język <i>Katechizmu</i>... i utworu Herberta; wykorzystuje kontekst historyczny w interpretacji utworu;

		<ul style="list-style-type: none"> • pisze tekst sprawozdania, odwołując się do wizji raju zawartego w Biblii i <i>Katechizmie Kościoła Katolickiego</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • porównuje funkcjonowanie motywu raju w wierszu Herberta, Biblii i <i>Katechizmie Kościoła Katolickiego</i>; • tworzy tekst ironiczny, będący sprawozdaniem z współczesnego raju
<ul style="list-style-type: none"> • zapoznaje się z informacjami o poecie; • dzieli się wrażeniami na temat rytmiczności wiersza; • określa charakter utworu, wybierając właściwe spośród podanych formuł; • wskazuje w wierszu fragmenty o niedosłownym znaczeniu; • wybiera wersy, w których ujawnia się osoba mówiąca w wiersza 	<ul style="list-style-type: none"> • dostrzega obecność motywu ogrodu w utworze Rymkiewicza; • charakteryzuje osobę mówiącą w wierszu; • charakteryzuje sytuację liryczną ukazaną przez poetę; • wypowiada się na temat niedosłownych znaczeń tekstu; • wskazuje środki służące budowie rytmiczności wiersza; • wyjaśnia pojęcia <i>dwuwiers</i> i <i>pieśń</i>, odnosi je do utworu Rymkiewicza 	<ul style="list-style-type: none"> • uzasadnia wybór określeń dotyczących charakteru wiersza; • określa podobieństwa i różnice między odbiorcami słów wiersza; • omawia ukazane w wierszu relacje między człowiekiem, naturą i Bogiem; • uzasadnia refleksyjny charakter wiersza 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia pojęcie <i>paralelizm składniowy</i>, odnosi je do utworu; • określa dosłowne i przenośne znaczenia problemu istnienia lub nieistnienia Boga; • proponuje własne odczytanie wiersza, obejmujące sensy dosłowne i niedosłowne
<ul style="list-style-type: none"> • rozumie, czego dotyczy norma językowa; • wie, jakie są konsekwencje naruszenia normy językowej; • wie, gdzie można znaleźć poprawne formy językowe; • korzysta ze słownika poprawnej polszczyzny 	<ul style="list-style-type: none"> • rozumie, czym jest norma językowa; • wie, kto jest twórcą normy językowej; • rozróżnia użytkową i wzorcową normę językową; • definiuje pojęcie błędu językowego; • wie, jakie są przyczyny powstawania błędów językowych; • dostrzega w wypowiedziach błędy językowe 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje podstawowe kryteria poprawnościowe; • nazywa różne typy błędów językowych, podaje ich przykłady; • klasyfikuje wyrazy i formy na użyte zgodnie z normą wzorcową i użytkową; • korzysta z internetowej poradni językowej; • poprawia błędy językowe, korzystając z różnych źródeł 	<ul style="list-style-type: none"> • klasyfikuje błędy językowe; • wyjaśnia mechanizm powstawania błędów językowych
<ul style="list-style-type: none"> • zapoznaje się z informacjami na temat Księgi Rodzaju i Księgi Wyjścia; • wymienia występujące w tekście ważne postacie i miejsca; • zapisuje w punktach przebieg wędrówki Izraelitów, korzystając z mapki; • odpowiada na pytania, cytując odpowiednie fragmenty tekstu 	<ul style="list-style-type: none"> • opowiada o kolejnych etapach wędrówki; • określa formę słów skierowanych do bohatera, wykorzystując podane słownictwo; • odnajduje w tekście motywy 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia związki między kolejnymi etapami wędrówki; • dostrzega przenośny sens wędrówki Izraelitów; • opowiadając o kolejnych etapach wędrówki, opisuje miejsca i charakteryzuje postaci; • wyjaśnia znaczenie zwrotów i wyrażen wywodzących się z Biblii; • rozumie pojęcie toposu 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje i omawia elementy symboliczne w historii Abrahama i wędrówce jego ludu; • omawia historyczny i kulturowy kontekst dzieła; • wskazuje i objaśnia wybrane toposy; • opracowuje fragment scenariusza w formie opowiadania

<ul style="list-style-type: none"> • określa temat i nastrój utworu; • wydobywa z tekstu informacje pozwalające zidentyfikować ukazaną w nim przestrzeń; • wskazuje formy gramatyczne służące ujawnianiu się podmiotu mówiącego; • określa sytuację, w jakiej znajduje się osoba mówiąca; • zna pojęcie sonetu 	<ul style="list-style-type: none"> • nazywa cechy ukazanej przestrzeni; • opisuje uczucia i emocje osoby mówiącej; • dostrzega w tekście odwołania do różnych zmysłów; • wyodrębnia w utworze część opisową i refleksyjną; • wskazuje i nazywa wykorzystane przez poetę środki stylistyczne; • rozpoznaje sonet 	<ul style="list-style-type: none"> • określa funkcje środków poetyckich zastosowanych w opisie przestrzeni; • rozpoznaje w tekście motyw wędrowca, określa dosłowne i przenośne znaczenie jego wędrówki; • analizuje budowę wersyfikacyjną tekstu; • wyodrębnia w utworze części kompozycyjne; • wskazuje w wierszu cechy sonetu 	<ul style="list-style-type: none"> • komentuje poetycki obraz przestrzeni; • wskazuje związki między obrazem natury a stanem psychicznym osoby mówiącej; • omawia relacje między częściami kompozycyjnymi utworu; • przygotowuje propozycję scenariusza filmu opartego na tekście wiersza
<ul style="list-style-type: none"> • zapoznaje się z informacjami na temat Ernesta Hemingwaya; • opowiada o swoich wrażeniach czytelnicznych; • określa czas i miejsce akcji; • wyróżnia bohaterów; • wypowiada się na temat bohaterów; • nazywa cechy charakteru bohatera; • przedstawia przebieg wydarzeń; • zna cechy opowiadania; • cytuje zdania o charakterze sentencji 	<ul style="list-style-type: none"> • określa tematykę i problematykę utworu; • opowiada o relacjach łączących bohaterów; • wyróżnia i nazywa wątki utworu; • odnajduje w tekście motyw morza i podróży; • omawia kompozycję utworu Hemingwaya; • rozpoznaje, że <i>Stary człowiek i morze</i> to opowiadanie; • redaguje na podstawie utworu Hemingwaya dialog lub opowiadanie 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje głównego bohatera, uzasadniając swe opinie za pomocą odpowiednich cytatów z tekstu; • podaje cechy opowiadania jako gatunku epickiego; • wskazuje i nazywa etapy akcji; • rozwija w kilku zdaniach wybraną sentencję; • proponuje inne tytuły dla obrazu, uzasadniając swoje zdanie; • redaguje monolog wewnętrzny lub rozprawkę zgodnie z podanymi wskazówkami 	<ul style="list-style-type: none"> • odczytuje ukryte znaczenia dotyczące postaci; • wyjaśnia symboliczne znaczenie motywu morza i podróży; • interpretuje tytuł; • porównuje bohatera z postacią Syzyfa; • porównuje losy bohaterów różnych utworów
<ul style="list-style-type: none"> • wie, czym jest teza, a czym hipoteza; • formułuje argumenty; • wie, czym jest kontrargument 	<ul style="list-style-type: none"> • zestawia tezę z tezą przeciwną; • zestawia w prosty sposób argumenty z kontrargumentami 	<ul style="list-style-type: none"> • formułuje hipotezy dotyczące wskazanych problemów; • sygnalizuje odpowiednimi zwrotami wprowadzenie kontrargumentów 	<ul style="list-style-type: none"> • świadome stosuje zwroty językowe sygnalizujące hipotetyczność sądów; • świadomie komponuje w wypowiedzi argumenty i kontrargumenty
<ul style="list-style-type: none"> • czyta informacje o autorze; • czyta tekst, wyszukując potrzebne informacje; • wyodrębnia w tekście wstęp, rozwinięcie i zakończenie; • cytuje fragment będący definicją podróży, odtwarza go własnymi słowami 	<ul style="list-style-type: none"> • określa zawartość treściową wstępu, rozwinięcia, zakończenia; • charakteryzuje język tekstu; • przytacza za tekstem charakterystyczne cechy podróży; • wypowiada się na temat tytułu utworu 	<ul style="list-style-type: none"> • wyszukuje w tekście przykłady antytezy i pytania retorycznego; • wyodrębnia w tekście problem, argumenty, wnioski; • wskazuje przyczyny, dla których człowiek decyduje się wyruszyć w podróż; • kwalifikuje tekst Kołakowskiego do wybranego typu wypowiedzi; uzasadnia decyzję; • tworzy tekst, będący zbiorem myśli na zadany temat 	<ul style="list-style-type: none"> • określa funkcję zastosowanych w tekście środków retorycznych; • odtwarza kompozycję tekstu jako wykładu popularnonaukowego; • odtwarza tok myślowy zawarty w tekście; • pisze rozprawkę na zadany temat
<ul style="list-style-type: none"> • zapoznaje się z informacjami na temat Krzysztofa Kamila Baczyńskiego; 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje informacje na temat podmiotu lirycznego; 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje możliwe przyczyny powstania utworu; 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia funkcję zastosowanych przez poetę środków stylistycznych;

<ul style="list-style-type: none"> • opowiada o swoich wrażeniach czytelnicznych; • wskazuje w wierszu sformułowania, które można odczytać w sposób dosłowny; • wskazuje w tekście epitety, porównania, metafory; • określa czas i miejsce, którego dotyczą słowa wiersza 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia elementy tworzące obraz poetycki; • wskazuje w tekście elementy przedstawione w sposób przenośny, podejmuje próbę ich odczytania; • rozpoznaje i nazywa stany uczuciowe; • dostrzega w tekście motyw wędrówki 	<ul style="list-style-type: none"> • cytuje fragmenty ujawniające upływ czasu; • nazywa cechy świata opisanego w wierszu; • opisuje ilustrację, jaką można by stworzyć do wiersza; • redaguje kilkudzaniową refleksję na temat motywu wędrówki 	<ul style="list-style-type: none"> • wnikliwie objaśnia znaczenia metafor; • formułuje pogłębioną refleksję na temat motywu wędrówki
<ul style="list-style-type: none"> • wie, czym są: głoska, litera, spółgłoska, spółgłoska, sylaba; • rozróżnia spółgłoski i samogłoski, wskazuje je w wyrazach; • oznacza miękkość głosek; • dzieli wyrazy na litery i głoski; • dzieli wyrazy na sylaby; • wyjaśnia, czym jest sylaba; • podaje sposoby (wraz z przykładami) graficznego oznaczania miękkości głosek 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia różnicę między głoską a literą; • wypisuje pary liter oznaczających jedną głoskę; • podkreśla w podanych wyrazach głoskę <i>i</i> będącą tylko zmiękczeniem poprzedzającej ją spółgłoski; • dzieli głoski na: dźwięczne i bezdźwięczne, twarde i miękkie, ustne i nosowe; • dzieli wyrazy na głoski; • wymienia narządy mowy biorące udział w procesie wymawiania różnych głosek; • rozróżnia dwa rodzaje sylab 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, czym zajmuje się fonetyka; • objaśnia różnicę między spółgłoskami a samogłoskami; • podaje przykłady wyrazów, w których liczba głosek jest równa liczbie liter lub liczba głosek jest mniejsza niż liczba liter; • dokonuje klasyfikacji głosek; • objaśnia funkcje różnych narządów mowy w procesie artykulowania głosek; • wyjaśnia pojęcia: sylaba otwarta, sylaba zamknięta; • określa funkcję litery <i>i</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • objaśnia zgłoskotwórczą i zmiękczącą funkcję litery <i>i</i> w zależności od jej pozycji w wyrazie; • omawia proces powstawania różnych głosek; • objaśnia, jak powstają głoski dźwięczne i bezdźwięczne, twarde i miękkie, ustne i nosowe; • wyjaśnia zjawisko zgłoskotwórczości
<ul style="list-style-type: none"> • wie, że istnieją różnice między wymową a pisownią słów, wskazuje ich przykłady; • wie, które narządy mowy biorą udział w powstawaniu głosek 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje upodobnienia fonetyczne pod względem dźwięczności; • dzieli upodobnienia fonetyczne na udźwięcznienia i ubezdźwięcznienia; • poprawnie zapisuje słowa, w których występują różnice między wymową a pisownią 	<ul style="list-style-type: none"> • wie, skąd się biorą upodobnienia pod względem dźwięczności; • definiuje upodobnienia wewnątrzwyrazowe i międzywyrazowe, postępowe i wsteczne; • rozpoznaje podstawowe rodzaje upodobnień głosek; • objaśnia zjawisko ubezdźwięcznienia w wygłosie 	<ul style="list-style-type: none"> • objaśnia mechanizm powstawania upodobnień fonetycznych; • rozpoznaje zjawiska fonetyczne związane z różnicami między wymową a pisownią słów
<ul style="list-style-type: none"> • wymienia w kolejności najważniejsze wydarzenia tekstu; • przedstawia i krótko charakteryzuje Noego; • wskazuje realistyczne elementy świata przedstawionego; • zna znaczenie słowa <i>arka</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • krótko streszcza przebieg wydarzeń; • odtwarza polecenia i ostrzeżenia skierowane przez Boga do Noego; • wskazuje symboliczne elementy świata przedstawionego 	<ul style="list-style-type: none"> • porównuje przebieg wydarzeń z tekstu biblijnego i tekstów mitów; • określa relacje między Bogiem a Noem; • przypomina definicję motywu, wskazuje istotne motywy z tekstu 	<ul style="list-style-type: none"> • interpretuje elementy świata przedstawionego o charakterze symbolicznym; • wyjaśnia symboliczny sens przymierza zawartego przez Boga z Noem; • podaje przykłady utworów literackich, filmowych, w których zostały wykorzystane motywy z tekstu biblijnego, wyjaśnia ich rolę w utworach

<ul style="list-style-type: none"> • zapoznaje się z informacjami na temat autora; • wyszukuje w tekście potrzebne informacje; • określa tematykę tekstu <i>Życie przed potopem</i>; • wypowiada się na temat pracy autora reportażu; • zapoznaje się z definicją reportażu 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia portrety bohaterów reportażu; • wyszukuje w tekście fragmenty świadczące o bezstronności lub zaangażowaniu autora; • komentuje fragmenty przywołujące wypowiedzi bohaterów reportażu; • wypowiada się na temat tytułu reportażu; • wypowiada się na temat celu tworzenia reportażu 	<ul style="list-style-type: none"> • sporządza mapę lub rysunek, odwołując się do informacji zawartych w tekście; • uzasadnia opinię o bezstronności lub zaangażowaniu autora; • formułuje argumenty na podstawie tekstu; • wskazuje elementy różnych gatunków obecne w reportażu Olszewskiego; • określa motywacje bohaterów; • udowadnia, że tekst jest reportażem; • określa związek tytułu z motywem potopu; • zbiera informacje do reportażu zatytułowanego <i>Dzień ósmoklasisty</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • gromadzi informacje na temat obecnej sytuacji w Świnnej Porębie; • przedstawia wynikające z lektury tekstu Olszewskiego refleksje na temat świata i ludzi; • redaguje reportaż
<ul style="list-style-type: none"> • wymienia rejony Polski, w których zachowały się dialekty; • wyjaśnia własnymi słowami, czym jest dialektyzm; • wyjaśnia znaczenia dialektyzmów na podstawie przypisów 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia i wskazuje na mapie terytorialny zasięg głównych dialektów polskich; • rozróżnia pojęcia: dialekt i gwara; • rozumie, na czym polega dialektyzacja; • dostrzega dialektyzmy w tekstach literackich 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, dlaczego dialekt kaszubski ma status języka narodowego; • określa podstawowe cechy polskich dialektów; • wyjaśnia, czym jest mazurzenie; • zastępuje dialektyzmy wyrazami zaczerpniętymi z języka literackiego 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje cechy gwary podhalańskiej; • wyjaśnia przyczyny posługiwania się przez pisarzy zabiegiem dialektyzacji; • wskazuje w tekstach podstawowe cechy różnych dialektów
<ul style="list-style-type: none"> • dzieli wyraz na sylaby; • zna i stosuje zasady dzielenia wyrazów przy przenoszeniu 	<ul style="list-style-type: none"> • zna i poprawnie stosuje zasady ortograficzne dotyczące pisowni liter oznaczających samogłoski nosowe; • poprawnie przenosi do następnego wiersza wyrazy z przedrostkami oraz wyrazy jednosylabowe; • zna i stosuje poprawną pisownię przedrostków <i>z-</i>, <i>wz-</i> oraz <i>bez-</i>, <i>nad-</i>, <i>ob-</i>, <i>pod-</i>, <i>przed-</i>, <i>roz-</i>, <i>w-</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie zapisuje wyrazy z podwójną spółgłoską, przenosząc je do następnego wiersza; • stosuje poprawną pisownię znaku dzielenia wyrazu (łącznika); 	<ul style="list-style-type: none"> • układa dyktando, stosując poznane reguły ortograficzne
<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia własnymi słowami, czym jest akcent; • ma świadomość konieczności poprawnego akcentowania wyrazów; • wie, że akcent w języku polskim jest stały i pada zwykle na przedostatnią sylabę; • poprawnie akcentuje wyrazy ze stałym akcentem 	<ul style="list-style-type: none"> • definiuje akcent; • na ogół poprawnie akcentuje wyrazy 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje reguły akcentowania wyrazów w języku polskim; • wskazuje przykłady wyrazów, w których akcent pada na trzecią lub czwartą sylabę od końca; • poprawnie akcentuje wyrazy; • wymienia grupy wyrazów nieposiadające samodzielnego akcentu 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia i omawia grupy wyrazów akcentowanych w polszczyźnie inaczej; • wskazuje przykłady wyrazów mających akcent wariantywny; • poprawnie akcentuje zestroje akcentowe;
<ul style="list-style-type: none"> • czyta informacje o autorze; 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje w biblijnej opowieści elementy o charakterze symbolicznym; 	<ul style="list-style-type: none"> • objaśnia symboliczne znaczenia elementów biblijnej opowieści; 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia biblijny motyw potopu i jego kulturowe znaczenia;

<ul style="list-style-type: none"> • czyta tekst, wyszukując potrzebne informacje; • przypomina najważniejsze elementy świata przedstawionego z biblijnej opowieści o potopie; • wskazuje w tekście Lévy'ego nawiązania do Biblii; • na podstawie tekstu krótko charakteryzuje rzeczywistość informacyjną 	<ul style="list-style-type: none"> • wyodrębnia z tekstu komentarze autora do fragmentów Biblii; • na podstawie tekstu wymienia szanse i zagrożenia związane z życiem w rzeczywistości informacyjnej 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, czemu służą przywołane fragmenty Biblii i komentarze do nich; • wskazuje w tekście tezę autora zawierającą diagnozę współczesnego świata 	<ul style="list-style-type: none"> • przygotowuje propozycję rysunku oddającego sens wskazanego fragmentu; • formułuje wnioski dotyczące problematyki tekstu; • rozpoznaje tekst jako artykuł prasowy, określa jego tematykę i problematykę; • wyraża własną opinię związaną z przedstawianą przez tekst problematyką
<ul style="list-style-type: none"> • czyta tekst ze zrozumieniem; • dopasowuje tytuły do poszczególnych akapitów tekstu <i>Drugi potop</i>; • dzieli tekst na segmenty odpowiadające wskazanym częściom; • tworzy spójny tekst z zaprezentowanych fragmentów; • zna pojęcia: <i>wskaźniki zespolenia, spójność, akapit</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • uzasadnia sposób uporządkowania zaprezentowanych fragmentów; • przekształca tekst, usuwając z niego oznaki niespójności; • uzupełnia tekst wskaźnikami zespolenia wybranymi spośród podanych; • rozumie pojęcia: <i>wskaźniki zespolenia, spójność, akapit, tok myślenia (wywód)</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje i uzasadnia wybór kryterium, zgodnie z którym porządkuje zaprezentowane fragmenty; • opisuje i uzasadnia zabiegi służące usuwaniu niespójności w tekście; • podaje przykłady wskaźników zespolenia; • przekształca tekst rozprawki, używając innej tezy oraz rozwijając argumenty; • przekształca tekst, usuwając niespójności 	<ul style="list-style-type: none"> • uzasadnia przekształcenia dokonane w tekście rozprawki; • układa tekst rozprawki, używając wybranych argumentów w funkcji kontrargumentów oraz przekształcając inne segmenty tekstu
<ul style="list-style-type: none"> • zapoznaje się z informacjami o autorze; • czyta tekst, wyszukując potrzebne informacje; • dzieli się wrażeniami na temat przeczytanego tekstu; • zapoznaje się z definicją felietonu 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje, cytując odpowiednie sformułowania, w czyim imieniu wypowiada się autor; • określa tematykę tekstu, korzystając z podanego słownictwa; • uzasadnia swoje opinie za pomocą odpowiednich cytatów z tekstu; • wskazuje puentę tekstu; • wskazuje w tekście Krzysztofa Vargi cechy felietonu 	<ul style="list-style-type: none"> • cytuje i komentuje odpowiednie fragmenty tekstu; • określa intencje autora, uzasadnia swoje stanowisko; • uzasadnia swoje wrażenia czytelnicze, wybierając odpowiednie kategorie; • analizuje zabiegi językowe zastosowane przez autora, odwołując się do przykładów z tekstu 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, na czym polega postawa tradycjonalisty, a na czym postawa entuzjasty postępu; • objaśnia wymowę puenty utworu; • objaśnia wpływ stylu językowego na wrażenia odbiorcy; • pisze tekst inspirowany felietonem Krzysztofa Vargi; • porównuje tekst reportażu z tekstem felietonu
<ul style="list-style-type: none"> • podaje cechy reportażu, felietonu; • rozpoznaje gatunki publicystyczne; • odróżnia sprawozdanie od reportażu 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje fragmenty pochodzące z powieści, reportażu i felietonu 	<ul style="list-style-type: none"> • doskonalą umiejętność przeredagowania sprawozdania w reportaż 	<ul style="list-style-type: none"> • redaguje felieton / reportaż
<ul style="list-style-type: none"> • rozróżnia literę, głoskę, sylabę; • dzieli proste wyrazy na litery, głoski i sylaby; • wie, które narządy mowy biorą udział w powstawaniu głosek; • zna podstawowe cechy głosek; 	<ul style="list-style-type: none"> • dzieli wyrazy na litery i głoski; • wyodrębnia w wyrazie sylaby, wskazuje sylaby otwarte i zamknięte; • wie, jakie funkcje może pełnić w wyrazach 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia różne sposoby zapisywania głosek; • wskazuje <i>i</i> oraz <i>u</i> niezgłoskotwórcze; • charakteryzuje różne typy głosek; • określa funkcję poszczególnych narządów mowy w procesie wymawiania różnych głosek; • rozpoznaje w wyrazie 	<ul style="list-style-type: none"> • bezbłędnie dzieli także trudne wyrazy na litery, głoski, sylaby; • omawia różne funkcje litery <i>i</i> w wyrazach; • określa cechy samogłosek i spółgłosek; • objaśnia rolę poszczególnych narządów mowy

<ul style="list-style-type: none"> • wie, na czym polega akcent wyrazowy; • zna główną zasadę akcentowania w polszczyźnie; • wie, że w języku występuje zjawisko upodobnienia głosek; • nazywa główne rodzaje upodobnień 	<p>litera <i>i</i>;</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozróżnia samogłoski i spółgłoski, wymienia rodzaje głosek; • wymienia podstawowe narządy biorące udział w artykulacji; • zna i na ogół stosuje zasady akcentowania w polszczyźnie; • podaje przykłady wyrazów nieposiadających samodzielnego akcentu; • wie, na czym polegają upodobnienia głosek i wskazuje ich przykłady 	<p>sylaby zamknięte i otwarte, nazywa je;</p> <ul style="list-style-type: none"> • stosuje zasady akcentowania wyrazów • objaśnia, na czym polegają różne rodzaje upodobnień • wskazuje i nazywa przykłady upodobnień 	<p>w procesie artykulacji;</p> <ul style="list-style-type: none"> • poprawnie akcentuje wszystkie wyrazy, zna zasady akcentowania; • wyjaśnia, na czym polega akcent wariantywny wyrazów; • objaśnia na przykładach mechanizm powstawania upodobnień głosek; • wskazuje i nazywa przykłady upodobnień
<ul style="list-style-type: none"> • zapoznaje się z informacjami na temat Homera i <i>Iliady</i>; • odpowiada na pytania, cytując fragmenty tekstu; • wskazuje elementy świata przedstawionego; • zapisuje w punktach informacje o przebiegu wojny; • nazywa najważniejsze cechy bohaterów; • zna pojęcia: <i>apostrofa</i>, <i>porównanie homeryckie</i>, <i>epos</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • nazywa i komentuje emocje Hektora przed walką; • omawia elementy świata przedstawionego; • charakteryzuje bohaterów; • odnajduje w tekście motyw gniewu; • proponuje inne rozwinięcie tytułu utworu; • odczytuje przykładowe apostrofy i porównania; • rozpoznaje w tekście porównanie homeryckie; • używa pojęć: <i>apostrofa</i>, <i>porównanie homeryckie</i>, <i>epos</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenia zachowanie bohaterów eposu Homera; • redaguje artykuł hasłowy do encyklopedii; • omawia funkcję porównań homeryckich w tekście; • wyjaśnia znaczenie pojęć: <i>apostrofa</i>, <i>porównanie homeryckie</i>, <i>epos</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia symboliczne znaczenie motywu gniewu; • uzasadnia, że utwór Homera jest eposem; • porównuje bohaterów utworu ze znanymi postaciami mitologicznymi oraz postaciami rycerzy
<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje synonimiczne pary wyrazów; • rozumie znaczenia wyrazów o takim samym brzmieniu; • korzysta ze słownika języka polskiego; • podaje antonimy do podanych wyrazów; • podaje przykłady związków frazeologicznych i objaśnia ich znaczenie 	<ul style="list-style-type: none"> • definiuje pojęcia: synonim, homonim, antonim, związek frazeologiczny; • poprawia tekst, zastępując niepotrzebne powtórzenia synonimami; • rozpoznaje antonimy i homonimy wśród innych wyrazów; • wskazuje słowniki, które mogą pomóc w udowodnieniu, że podane wyrazy są synonimami, homonimami lub antonimami; • wskazuje główne źródła związków frazeologicznych 	<ul style="list-style-type: none"> • stosuje w wypowiedziach synonimy i antonimy; • podaje przykłady homonimów; • wskazuje funkcje związków frazeologicznych w języku; • omawia różne typy związków frazeologicznych 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawia tekst, zastępując wyrazy synonimami właściwymi dla języka literackiego; • udowadnia, że podane wyrazy są homonimami, różnicując ich znaczenia poprzez użycie w odpowiednich kontekstach; • objaśnia dowcip językowy oparty na homonimii; • wskazuje typy tekstów, w których wykorzystuje się synonimy, homonimy, antonimy i związki frazeologiczne; • objaśnia, na czym polegają błędy w użyciu związków frazeologicznych

<ul style="list-style-type: none"> • dostrzega różnicę między treścią a zakresem wyrazu; • zastępuje słowa wyrazem o szerszym zakresie; • wskazuje wypowiedź, która przekazuje dokładniejszą informację; • wie, że realne znaczenie wyrazu może być inne niż słotwórcze 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia na przykładach różnicę między treścią a zakresem wyrazu; • wyjaśnia własnymi słowami, czym jest realne znaczenie wyrazu 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, czym jest znaczenie wyrazu; • definiuje treść wyrazu i zakres wyrazu; • objaśnia na przykładach różnicę między realnym i słotwórczym znaczeniem wyrazu 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia zależności między treścią wyrazu a jego zakresem; • poprawnie określa treść i zakres wyrazów
<ul style="list-style-type: none"> • zapoznaje się z informacjami na temat króla Artura; • wskazuje elementy świata przedstawionego; • uzupełnia podany niepełny plan wydarzeń; • nazywa cechy bohaterów; • rozróżnia elementy realistyczne i fantastyczne 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia elementy świata przedstawionego; • wyodrębnia etapy wędrówki; • odnajduje w tekście motywy podróży; • ocenia postawę bohaterów; • wyjaśnia, na czym polegał ideał rycerza; • podsumowuje opowiedzianą historię; • klasyfikuje utwór jako epos rycerski 	<ul style="list-style-type: none"> • redaguje plan najważniejszych wydarzeń; • dostrzega przenośne znaczenie elementów fantastycznych; • oddziela prawdę historyczną od fikcji literackiej; • sporządza kodeks postępowania rycerza; • podaje cechy eposu rycerskiego 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje źródła motywów fantastycznych; • wyjaśnia symboliczne znaczenie motywu podróży; • porównuje podróż Parsifala z wędrówką wybranej postaci literackiej; • porównuje rycerzy Okrągłego Stołu ze znanymi postaciami rycerzy obecnymi w literaturze; • udowadnia, że omawiany tekst ma cechy eposu rycerskiego
<ul style="list-style-type: none"> • czyta tekst ze zrozumieniem, wskazuje w nim potrzebne informacje; • wymienia motywy występujące w poznanych dziełach antycznych; • wyjaśnia znaczenie frazeologizmów pochodzenia biblijnego; • łączy podane słowa w poprawne związki wyrazowe; • korzysta ze słownika języka polskiego i słownika wyrazów bliskoznacznych 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje w tekście sformułowania charakterystyczne dla języka poetyckiego; • określa motywy decyzji narratora; • charakteryzuje mitycznych antagonistów: Odyseusza i Eneasza; • omawia rolę pytań retorycznych w tekście; • określa język Biblii; • tworzy krótką wypowiedź argumentacyjną na wskazany temat 	<ul style="list-style-type: none"> • określa funkcję występujących w tekście środków artystycznych; • charakteryzuje styl biblijny; • redaguje rozprawkę 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia określenie „figura ludzkiego losu”; • analizuje motyw współistnienia dobra i zła w tekstach kultury; • porównuje styl Biblii oraz legend o rycerzach Okrągłego Stołu
<ul style="list-style-type: none"> • poznaje biografię Adama Mickiewicza; • słucha recytacji fragmentów poematu; • wypowiada się na temat swoich wrażeń czytelniczych; • zapoznaje się z tłem historycznym utworu; • wypowiada się na temat przedmiotu sporu między Hrabią a Sędzią; • określa czas i miejsce akcji epopei; • nazywa uczucia i nastroje; • ocenia przyjęcie nazwiska Robak w odniesieniu do biografii Jacka Soplidy; 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia pełny tytułu poematu; • wnioskuje o treści na podstawie tytułu utworu; • określa dystans czasowy, jaki dzieli narratora od opisywanych wydarzeń; • wskazuje na stosunek narratora do bohaterów, uzasadnia swoje zdanie wybranymi cytatami; • analizuje stosunek do zamku Hrabiego i Gerwazego; • odtwarza przebieg narady w Dobrzynie; 	<ul style="list-style-type: none"> • komentuje racje obu stron sporu o zamek, przedstawiając argumenty; • analizuje objaśnia motywacje bohaterów; • charakteryzuje bohaterów; • zajmuje stanowisko wobec stwierdzenia o finale sporu o zamek, uzasadnia je; • komentuje słowa księdza Robaka; • omawia obraz historii w poemacie Mickiewicza; • analizuje język i wersyfikację <i>Pana Tadeusza</i>; • wymienia elementy komiczne w epopei; 	<ul style="list-style-type: none"> • komentuje i ocenia intencje nadawcze bohaterów; • omawia plan Gerwazego w kontekście tekstu popularnonaukowego; • pisze rozprawkę przedstawiającą bilans życia Jacka Soplidy; • opisuje życie kobiet w XIX w., odnosząc się do bohaterek poematu i do tekstu popularnonaukowego; • objaśnia zakończenie poematu w świetle tekstu popularnonaukowego;

<ul style="list-style-type: none"> wypowiada się na temat uczuciowych perypetii Tadeusza i Telimeny 	<ul style="list-style-type: none"> odtwarza okoliczności zajazdu; ocenia adekwatność użycia słowa <i>spowiedź</i> wobec opowieści umierającego Jacka Soplicy; ocenia życie Jacka Soplicy; opisuje życie towarzyskie w Soplicowie; przedstawia relacje uczuciowe czwórki bohaterów; opowiada o obyczajach panujących w Soplicowie; wskazuje wydarzenia historyczne istotne dla akcji poematu; wskazuje użyte w poemacie środki poetyckie; klasyfikuje utwór jako epopeję; definiuje porównanie homeryckie 	<ul style="list-style-type: none"> określa wpływ elementów muzycznych i muzyki na charakter świata przedstawionego w poemacie; opisuje obraz Polaków w utworze; przedstawia wymowę poematu, uzasadniając swoje zdanie; uzasadnia, odwołując się do definicji, że utwór Mickiewicza jest epopeją; wskazuje w utworze porównania homeryckie i określa ich funkcję 	<ul style="list-style-type: none"> komentuje i ocenia konsekwencje artystyczne zastosowania gatunku, jakim jest poemat epicki; ocenia obraz Polaków w dziele Mickiewicza
<ul style="list-style-type: none"> zapoznaje się z biogramem reżysera; ogląda adaptację <i>Pana Tadeusza</i> w reżyserii Wajdy; opowiada o swoich wrażeniach po obejrzeniu filmu 	<ul style="list-style-type: none"> porównuje fabułę filmu Wajdy i poematu Mickiewicza wypowiada się na temat wprowadzonych zmian w zakresie treści; opisuje nastrój panujący w filmie 	<ul style="list-style-type: none"> porównuje fabułę filmu Wajdy i poematu Mickiewicza, wypowiada się na temat wprowadzonych zmian w zakresie kompozycji; opisuje i ocenia wymowę filmu; ocenia adaptację Wajdy, uzasadniając swoją opinię 	<ul style="list-style-type: none"> omawia czynniki pozwalające Wajdzie na wyreżyserowanie dzieła; ocenia pomysł Wajdy na stworzenie dialogów filmowych; zestawia poemat Mickiewicza z adaptacją Andrzeja Wajdy, omawia strategie adaptacyjne; wnikliwie ocenia dzieło reżysera, odwołując się do kontekstów
<ul style="list-style-type: none"> czyta tekst ze zrozumieniem, odnajduje w nim ważne informacje; zapoznaje się z definicją adaptacji filmowej; podaje przykłady adaptacji filmowych 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia poznane gatunki filmowe; definiuje pojęcie <i>adaptacja filmowa</i>; przedstawia przyczyny wykorzystywania tekstów literackich przez kino 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje gatunki literackie i ich odpowiedniki – gatunki filmowe; objaśnia, jak rozumie pojęcie „twórcza zdrada”; przedstawia i uzasadnia swoją opinię na temat utworu, którego nie można zekranizować; formułuje opinie na temat udanych i nieudanych adaptacji filmowych, uzasadnia je; posługuje się terminologią związaną z filmem 	<ul style="list-style-type: none"> ocenia prawdziwość pojęcia „twórcza zdrada” w odniesieniu do adaptacji filmowej; podaje kilka możliwych interpretacji przywołanej w tekście filmowej metafory z filmu <i>Ogniem i mieczem</i>; przedstawia i uzasadnia swoją opinię na temat utworu, którego nie można zekranizować; swobodnie posługuje się terminologią związaną z filmem
<ul style="list-style-type: none"> wie, że polskie nazwy miejscowe i osobowe są odmienne; 	<ul style="list-style-type: none"> wie, że polskie nazwy miejscowe odmieniają się – w zależności od budowy – jak rzeczowniki pospolite lub przymiotniki; 	<ul style="list-style-type: none"> zna wyjątki od przymiotnikowej odmiany nazw miejscowych; odmienia poprawnie nazwy miejscowe typu <i>Zakopane</i>; 	<ul style="list-style-type: none"> stosuje poprawnie formy wołacza imion; poprawnie odmienia nazwiska typu <i>Musiałowa</i> lub <i>Musiałówna</i>

<ul style="list-style-type: none"> • korzysta ze słownika poprawnej polszczyzny w razie wątpliwości co do odmiany nazw; • zna zasady ortograficzne dotyczące pisowni nazw własnych 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie odmienia złożone nazwy miejscowości; • poprawnie zapisuje nazwy własne; • poprawnie odmienia nazwiska typu <i>Fredro</i> i <i>Linde</i>; • poprawnie odmienia nazwiska typu <i>Kobiela</i> i <i>Wrona</i>; • poprawnie odmienia nazwiska typu <i>Konieczny</i> oraz <i>Baki</i>; • wie, że nazwiska żeńskie w postaci męskiej są nieodmienne 	<ul style="list-style-type: none"> • odmienia poprawnie imiona typu <i>Bruno</i>; • poprawnie odmienia nazwiska męskie zakończone na <i>-o</i> i <i>-e</i>; • poprawnie odmienia nazwiska męskie zakończone na <i>-a</i>; • poprawnie odmienia nazwiska zakończone na <i>-i</i> lub <i>-y</i> 	
<ul style="list-style-type: none"> • czyta tekst ze zrozumieniem, wyszukuje w nim potrzebne informacje; • przedstawia bohaterkę liryczną wiersza Baczyńskiego; • opisuje obrazy poetyckie; • wypowiada się na temat słuszności podanego stwierdzenia; • zna pojęcia <i>symbol</i>, <i>metafora</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, czemu służy metafora i symbol w filmie, podaje przykłady; • nazywa odczucia i wrażenia osoby mówiącej w wierszu Baczyńskiego, uzasadnia wypowiedź; • wskazuje metafory i próbuje odczytać ich znaczenia; • opracowuje krótką notatkę wyjaśniającą znaczenie wyrażenia <i>biała magia</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia środki języka filmowego wykorzystywane do budowania metafory; • określa – na podstawie przykładów podanych w tekście – czynniki wpływające na powstanie filmowej metafory; • wyjaśnia, co łączy motywy budujące obraz poetycki; • przedstawia swoją hipotezę na temat zasady łączącej podane sformułowania; • wyjaśnia, co sugeruje tytuł wiersza 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje na zamieszczonych przy tekście fotosach sposoby budowania ukrytych znaczeń i odczytuje ich sens; • pisze krótki tekst zawierający własną interpretację wiersza Baczyńskiego; • opracowuje w formie tabeli scenopis filmu, który mógłby powstać na podstawie wiersza; • interpretuje stwierdzenie, że „literatura tworzy nowe światy”, uzasadnia swój pogląd, odwołując się do innych tekstów kultury
<ul style="list-style-type: none"> • czyta tekst ze zrozumieniem; • dzieli się wrażeniami na temat obrazu; • opisuje dzieło Velázquezę; • nazywa elementy przedstawione na obrazie 	<ul style="list-style-type: none"> • podejmuje próbę odpowiedzi na pytania zadane w tekście; • analizuje sposób usytuowania poszczególnych elementów na obrazie; • podaje propozycje wyjaśniające, jaka sytuacja została przedstawiona na obrazie 	<ul style="list-style-type: none"> • odpowiada na pytania zadane w tekście, uzasadniając swoją opinię; • omawia kompozycję obrazu, analizuje rolę światła; • wyjaśnia, co może intrygować odbiorcę obrazu; • formułuje hipotezę interpretacyjną, odwołując się do tekstu 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, w jaki sposób kompozycja obrazu podkreśla zawarte w nim znaczenia; • wyjaśnia, z czego wynika i na czym polega tajemnica dzieła Velázquezę; • pisze opowiadanie inspirowane obrazem
<ul style="list-style-type: none"> • opowiada o swoich wrażeniach czytelnicznych; • wymienia miejsca pobytu Skawińskiego; • opowiada o wydarzeniach opisanych w noweli; • wypowiada się na temat okoliczności, w których Skawiński objął posadę latarnika; • zapoznaje się z definicją noweli; • kwalifikuje <i>Latarnika</i> jako nowelę 	<ul style="list-style-type: none"> • określa elementy świata przedstawionego w noweli; • rysuje mapę tułaczki Skawińskiego; • omawia i uzasadnia oczekiwania Skawińskiego wobec pracy latarnika; • charakteryzuje bohatera; • definiuje nowelę; • określa problematykę noweli Sienkiewicza, uzasadnia swój wybór; 	<ul style="list-style-type: none"> • zajmuje stanowisko wobec postawionego problemu, uzasadnia je; • określa motywacje bohatera; • wskazuje punkt kulminacyjny w noweli, uzasadnia swój wybór; • ujawnia nastawienie narratora do postaci; • komentuje strategie narracyjne; • uzasadnia, że <i>Latarnik</i> jest nowelą; • wypowiada się na temat przesłania utworu 	<ul style="list-style-type: none"> • wypowiada się na temat koncepcji losu ludzkiego zobrazowanej w noweli Sienkiewicza; • pisze alternatywną wersję drugiej części noweli; • redaguje wypowiedź argumentacyjną na wskazany temat

	<ul style="list-style-type: none"> • opowiada dalsze losy Skawińskiego 		
<ul style="list-style-type: none"> • zapoznaje się z informacjami o autorze; • określa adresata wypowiedzi lirycznej; • wskazuje wyrazy i formy gramatyczne, za pomocą których ujawnia się podmiot liryczny; • nazywa uczucia, określa stan wewnętrzny i doznania podmiotu lirycznego; • klasyfikuje utwór jako hymn 	<ul style="list-style-type: none"> • nazywa okoliczności oraz wskazuje przyczyny wywołujące przeżycia i odczucia podmiotu lirycznego; • nazywa i opisuje przestrzeń, zwracając uwagę na jej cechy; • odróżnia lirykę bezpośrednią od pośredniej; • wylicza cechy gatunkowe hymnu; • wskazuje w tekście cechy hymnu; • podaje wyróżniki liryki jako rodzaju literackiego 	<ul style="list-style-type: none"> • nazywa środki językowe ujawniające adresata wypowiedzi lirycznej; • charakteryzuje Boga jako adresata wypowiedzi lirycznej; • cytuje fragmenty przedstawiające stan psychiczny podmiotu lirycznego; • wskazuje zależności między sytuacją liryczną a stanem wewnętrznym podmiotu lirycznego; • używa kontekstu biograficznego do odczytania sensów wiersza 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia symboliczny charakter przestrzeni; • analizuje budowę wersyfikacyjną wiersza; • zestawia i porównuje utwory o charakterze hymnu
<ul style="list-style-type: none"> • zapoznaje się z informacjami o autorze; • czyta wiersz wraz z przypisami; • wypowiada się na temat charakteru wiersza 	<ul style="list-style-type: none"> • określa perspektywę czasową w wypowiedzi osoby mówiącej; • kreśli obraz poety zawarty w wierszu; • cytuje, by uzasadnić swoje stanowisko; • wskazuje cechy piosenki 	<ul style="list-style-type: none"> • odczytuje sugestie zawarte w wierszu; • objaśnia, dlaczego wiersz można zaliczyć do poezji popularnej; • wskazuje, w czym przejawia się kabaretowy charakter piosenki 	<ul style="list-style-type: none"> • komentuje i objaśnia wypowiedzi i sugestie dotyczące przebiegu procesu twórczego; • objaśnia konsekwencje artystyczne wybranej konwencji
<ul style="list-style-type: none"> • rozumie pojęcie stylu • wie, że w polszczyźnie istnieją różne style wypowiedzi; • wie, że styl wypowiedzi zależy od sytuacji komunikacyjnej 	<ul style="list-style-type: none"> • definiuje pojęcie stylu; • wymienia style funkcjonalne polszczyzny; • wskazuje podstawowe cechy poszczególnych stylów funkcjonalnych; • wskazuje teksty, dla których charakterystyczne jest użycie poszczególnych stylów 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, czym jest styl funkcjonalny języka i czym jest uwarunkowany; • rozpoznaje styl naukowy, urzędowy, artystyczny, potoczny; • wskazuje w tekście cechy danego stylu 	<ul style="list-style-type: none"> • określa styl występujący w danym tekście; • wymienia typy tekstów, dla których charakterystyczny jest dany styl; • tworzy / przekształca teksty z zastosowaniem określonego stylu
<ul style="list-style-type: none"> • czyta tekst ze zrozumieniem, mając na uwadze informacje podane w tekście; • wyjaśnia, czym jest reklama; • cytuje zdanie, w którym Miodek wymienia irytujące go w reklamach błędy językowe; • cytuje zdanie, w którym Jan Miodek prezentuje swoją interpretację omawianej reklamy; • wypowiada się na temat reklamy 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, dlaczego reklama jest nieodłącznym i nieodzownym elementem współczesnej cywilizacji; • wyjaśnia, na czym polega istota działań reklamowych; • wymienia zalety i zagrożenia reklamy; • podaje przykłady cech reklamy aprobowanych przez Jana Miodka 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia znane typy reklam; • wymienia aspekty reklamy budzące szczególnie zainteresowanie Jana Miodka; • wyjaśnia, w jaki sposób reklama może wzbogacać język 	<ul style="list-style-type: none"> • analizuje mechanizm działania reklamy; • wyjaśnia, jak bronić się przed działaniem reklamy; • dokonuje analizy językowej wybranych sloganów reklamowych

<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia własnymi słowami, na czym polega perswazja; • wie, że perswazja jest wykorzystywana w działaniach reklamowych; • wymienia znane hasła reklamowe i podejmuje próbę objaśnienia, w jaki sposób oddziałują one na odbiorcę 	<ul style="list-style-type: none"> • objaśnia, na czym polega perswazja, a na czym manipulacja; • wskazuje typy tekstów, w których używa się perswazji; • wyjaśnia własnymi słowami, czym jest i czemu służy reklama społeczna; • wymienia niektóre zabiegi językowe często stosowane w tekstach reklamowych; • definiuje hasło reklamowe (slogan reklamowy) 	<ul style="list-style-type: none"> • określa różnicę między perswazją a manipulacją; • wskazuje cele reklamy; • omawia różne typy reklamy; • analizuje i objaśnia funkcje haseł reklamowych; • wskazuje zabiegi stosowane w reklamie 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje w tekstach reklamowych przykłady manipulacji; • omawia środki perswazji w tekstach reklamowych; • omawia różne rodzaje zabiegów stosowanych w tekstach reklamowych; • omawia funkcję gier językowych i wyrazów wieloznacznych w reklamie; • redaguje hasła reklamowe
<ul style="list-style-type: none"> • czyta tekst, wybierając odpowiednie informacje; • posługuje się terminem <i>epika</i>; • wymienia znane gatunki epickie; • odróżnia narrację pierwszoosobową od trzecioosobowej; • podaje cechy powieści realistycznej; • odróżnia fikcję literacką od rzeczywistości; • wyjaśnia pojęcia <i>realny</i> / <i>realistyczny</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • odróżnia postać autora od narratora; • używa adekwatnie pojęć: <i>narrator pierwszoosobowy</i>, <i>narrator trzecioosobowy</i>; • wymienia utwory będące poprzedniczkami powieści; • kwalifikuje podane powieści do odpowiednich odmian gatunkowych; • wie, że fikcja jest wyznacznikiem literatury pięknej; • podaje przykłady znanych mu utworów realistycznych 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje cechy utworów epickich • wyjaśnia znaczenie pojęć: <i>narrator pierwszoosobowy</i>, <i>narrator trzecioosobowy</i>; • wyjaśnia pojęcie fabuły; • podaje cechy wymienionych gatunków epickich; • rozróżnia pojęcia: <i>literatura popularna</i>, <i>literatura wysoka</i>; • wyjaśnia pojęcie fikcji literackiej; • określa stopień prawdopodobieństwa w znanych mu utworach realistycznych; • dzieli się przypuszczeniami na temat konwencji, w której napisano wskazane dzieła 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia utwory – poprzedniczki powieści; • kwalifikuje podane powieści do odpowiednich odmian gatunkowych, uzasadniając decyzję; • formułuje definicję powieści; • omawia konsekwencje wyboru typu narracji; • wyjaśnia cechy realizmu jako konwencji literackiej; • wskazuje przykłady innych niż realistyczna konwencji literackich; • znajduje podobieństwa między konwencjami; • dostrzega w utworach realistycznych metaforę, alegorię, symbol
<ul style="list-style-type: none"> • zapoznaje się z informacjami na temat autora i jego dzieła; • czyta tekst, wybierając odpowiednie informacje; • określa czas i miejsce wydarzeń; • opowiada o przebiegu wydarzeń ukazanych w tekście Swifta 	<ul style="list-style-type: none"> • streszcza przywołane fragmenty tekstu Swifta; • cytuje odpowiednie fragmenty utworu w celu uzasadnienia wypowiedzi; • opowiada o wojennych obyczajach Europejczyków; • odróżnia informacje od komentarza; • określa rodzaj narracji i typ narratora; • redaguje wypowiedź pisemną w formie: listu do rodziny, ulotki reklamowej (sloganu) 	<ul style="list-style-type: none"> • wyraża opinię na temat świata przedstawionego utworu, wskazuje przyczyny jego niezwykłości; • charakteryzuje narratora, uzasadniając wypowiedź; • odróżnia temat od problemu, określa problem poruszony w tekście Swifta; • redaguje wypowiedź pisemną w formie odmownego pisma urzędowego 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenia komentarz narratora dotyczący przyczyn wojen; • porównuje wartości ważne dla bohaterów; • podaje przykłady archaizmów słownikowych i składniowych; • przygotowuje mowę na zadany temat; • wyszukuje podobieństwa między prozą z pogranicza realizmu i fantastyki z przypowieścią i poezją
<ul style="list-style-type: none"> • czyta wiersz głośno i wyraźnie; • cytuje fragmenty zawierające nakazy, prośby skierowane do adresatów; 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia formę utworu; • określa adresata wypowiedzi lirycznej; • nazywa uczucia, stan duchowy osoby mówiącej; 	<ul style="list-style-type: none"> • interpretuje nakazy, prośby skierowane do adresatów; • zestawia informacje mówiące o życiu i twórczości zawarte 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia portret człowieka i artysty wpisany w tekst; • dostrzega i komentuje ruch myśli w wierszu; • ocenia dokonania autora;

<ul style="list-style-type: none"> • określa osobę mówiącą, wskazuje fragmenty, których się ona ujawnia; • wyjaśnia znaczenie słowa <i>testament</i>; • odczytuje fragmenty będące testamentem 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje środki poetyckie; • zapisuje refleksje na wybrany temat 	<p>w wierszu z kontekstem biograficznym;</p> <ul style="list-style-type: none"> • nazywa funkcje dostrzeżonych środków poetyckich; • komentuje wersy dotyczące życia bohatera; • dostrzega metaforykę fragmentów mówiących o twórczości; • wyjaśnia sens metafor 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia sens refleksji dotyczących wpływu twórczości poety na potomnych; • pisze rozprawkę na zadany temat
<ul style="list-style-type: none"> • czyta informacje o autorze; • wypowiada się o wydarzeniach zawartych w powieści; • wymienia bohaterów, przedstawia ich; • nazywa uczucia bohaterów; • wypowiada się na temat życia szkoły pod zaborami; • wypowiada się na temat sympatycznych bądź niesympatycznych bohaterów powieści 	<ul style="list-style-type: none"> • określa czas i miejsce akcji; • charakteryzuje losy Marcina Borowicza i Andrzeja Radka; • opowiada o szkole w zaborze rosyjskim; • wskazuje wydarzenia kluczowe dla dojrzewania Marcina Borowicza; • formułuje argumenty w obronie Andrzeja Radka; • charakteryzuje poszczególne grupy uczniów gimnazjum w Klerykowie; • ocenia, uzasadniając, zachowanie uczniów podczas incydentu z Waleckim; • opisuje przeżycia Borowicza oraz reakcje innych uczniów podczas recytacji Zygiera; • opowiada o losach rodziny Biruty; • opowiada o metodach rusyfikacji w Klerykowie i reakcjach uczniów na te metody; • opisuje zachowania społeczeństwa Klerykowa w obliczu zabiegów rusyfikacyjnych; • wskazuje problematykę utworu; • rozwija tytuł powieści 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje obraz szkoły pod zaborami (postawy uczniów i nauczycieli, system); • opisuje ewolucję postaw Borowicza i Radka; • omawia motywacje działań bohaterów; • charakteryzuje narratora powieści 	<ul style="list-style-type: none"> • definiuje pojęcie rusyfikacji; • wymienia i objaśnia metody rusyfikacyjne opisane przez Żeromskiego; • ocenia obraz Polaków i zaborców ukazanych w dziele Żeromskiego, uwzględnia kontekst historyczny; • interpretuje symboliczne znaczenia mitu o Syzyfie w odniesieniu do problematyki powieści i losów bohaterów; • określa cechy pisarstwa Żeromskiego (narracja, środki stylistyczne, komizm)
<ul style="list-style-type: none"> • wie, że parafrazą jest np. wyrażenie treści swoimi słowami • czyta <i>Hymn do miłości ojczyzny</i> Ignacego Krasickiego i jego parafrazę, rozumie, dlaczego te dzieła są przykładem parafrazy; • rozumie zjawisko plagiatu 	<ul style="list-style-type: none"> • definiuje parafrazę; • wie, do jakich celów bywa najczęściej wykorzystywany ten zabieg; • wskazuje utwory, do których nawiązują tytuły i wypowiedzi reklamowe; 	<ul style="list-style-type: none"> • objaśnia cel parafrazy; • udowadnia, że strofa z <i>Monachomachii</i> jest parafrazą <i>Hymnu do miłości ojczyzny</i>; • udowadnia, że wskazane tytuły są parafrazami; 	<ul style="list-style-type: none"> • objaśnia, na czym polega satyryczny charakter parafrazy <i>Hymnu do miłości ojczyzny</i>; • omawia przykłady tekstów reklamowych, w których została wykorzystana parafraza; • objaśnia psychologiczny aspekt wykorzystania parafrazy w komunikacji;

	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, dlaczego plagiat jest oszustwem 	<ul style="list-style-type: none"> • objaśnia, na czym polega wykorzystywanie parafrazy w negocjacjach lub mediacji 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia zjawisko parafrazy w dziele ikonicznym; • wskazuje w tekstach zabiegi językowe zastosowane przez autorów parafraz
<ul style="list-style-type: none"> • zapoznaje się z informacjami o autorze; • czyta tekst, wyszukując potrzebne informacje i cytaty; • nazywa uczucia bohatera; • zapoznaje się z definicją dygresji; • wypowiada się na temat życia w ówczesnej Warszawie; • zna pojęcie wspomnienia (pamiętnika) 	<ul style="list-style-type: none"> • określa czas akcji na podstawie tekstu i biogramu autora; • wskazuje synonimy; • wymienia w postaci chronologicznej listy młodzińcze fascynacje narratora oraz opisuje ich charakter; • opisuje zaloty chłopców; • wskazuje w tekście dygresję; • definiuje słowo <i>wzdychadło</i>, wskazuje inne neologizmy; • klasyfikuje utwór jako pamiętnik, podaje uzasadnienie 	<ul style="list-style-type: none"> • określa stosunek narratora do przywoływanych wydarzeń; • dokonuje przekładu wskazanych fragmentów na język bliski współczesnemu nastolatkowi; • opisuje życie społeczno-obyczajowe w czasach młodości Wańkowicza; • charakteryzuje styl narracji w tekście Wańkowicza (np. komizm, ironia, neologizmy) • wyjaśnia, analizując język, styl, tematykę i usytuowanie narratora, dlaczego utwór Wańkowicza jest pamiętnikiem; • określa przyczyny popularności prozy wspomnieniowej w dobie współczesnej 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia podobieństwa i różnice w sytuacji i duchowej biografii Marcina Borowicza i narratora <i>Tędy i owędy</i>; • porównuje i ocenia typy narracji zastosowane przez Żeromskiego oraz Wańkowicza
<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, czym jest wywiad; • podejmuje próbę stworzenia listy pytań kierowanych do konkretnego rozmówcy 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje cechy wywiadu; • wskazuje, jak należy przygotować się do wywiadu; • wymienia elementy składowe wywiadu; • przygotowuje listę pytań kierowanych do konkretnego rozmówcy 	<ul style="list-style-type: none"> • dostosowuje styl wywiadu do rozmowy; • tworzy listę pytań otwartych kierowanych do wybranego rozmówcy 	<ul style="list-style-type: none"> • przygotowuje wstęp do wywiadu i listę pytań kierowanych do bohatera literackiego; • przeprowadza / redaguje wywiad
<ul style="list-style-type: none"> • objaśnia swoimi słowami, czym są neologizmy; • rozpoznaje neologizmy wśród innych wyrazów; • znajduje neologizmy artystyczne w tekście literackim 	<ul style="list-style-type: none"> • rozróżnia i rozpoznaje neologizmy słowotwórcze, znaczeniowe, frazeologiczne; • podaje przykłady neologizmów słowotwórczych zawierających określone typy formantów; • podaje słowa, od których powstały wyrazy złożone, objaśnia ich znaczenie; • wyjaśnia znaczenie wybranych neologizmów artystycznych 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, w jaki sposób powstają poszczególne rodzaje neologizmów; • określa, czym są i jaką funkcję pełnią w tekście neologizmy artystyczne; • omawia sposób powstania neologizmów artystycznych 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenia zasadność użycia neologizmów w tekstach własnych, literackich i użytkowych; • objaśnia sposoby przenikania neologizmów do języka polskiego; • omawia najważniejsze sposoby wzbogacania słownictwa; • uzasadnia celowość użycia neologizmów artystycznych
<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia własnymi słowami, czym są zapożyczenia; • wie, dlaczego nie należy nadużywać zapożyczeń; • korzysta ze słownika wyrazów obcych 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje zapożyczenia; • objaśnia, czym są germanizmy, romanizmy, rusycyzmy i anglicyzmy, podaje ich przykłady 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia okoliczności przenikania zapożyczeń do języka polskiego; • podaje polskie odpowiedniki zbędnych zapożyczeń 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje pozytywne i negatywne aspekty obecności zapożyczeń we współczesnej polszczyźnie; • objaśnia konsekwencje komunikacyjne nadużywania zapożyczeń; • objaśnia sposoby wzbogacania słownictwa

<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia własnymi słowami, czym jest przemówienie; • wie, że przemówienie ma trójdzielną budowę; • objaśnia, w jakim celu przywołuje się argumenty; • podaje przykład pytania retorycznego 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, czym jest retoryka; • wskazuje cele działań retorycznych; • wskazuje różne rodzaje argumentów; • omawia podstawowe zasady przygotowywania i wygłaszania przemówień; • wymienia elementy składowe przemówienia; • wskazuje, od czego zależy i na czym polega wybór stylu przemówienia; • wymienia i omawia etapy pracy nad przemówieniem; • wskazuje przykłady środków retorycznych: apostrofy, pytania retorycznego, wykrzyknienia, porównania, przenośni, peryfrazy, powtórzenia, aluzji 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia cele działań retorycznych; • przygotowuje przemówienie: formułuje cel, stawia tezę, przygotowuje argumenty; • dostosowuje środki retoryczne do komunikatu; • wyjaśnia, czym są argumenty logiczne, rzeczowe i emocjonalne, podaje ich przykłady; • wyjaśnia, czym są: apostrofa, pytanie retoryczne, wykrzyknienie, porównanie, przenośnia, peryfrazja, powtórzenie, aluzja 	<ul style="list-style-type: none"> • przygotowuje przemówienie: formułuje cel, gromadzi potrzebny materiał, porządkuje treść, wybiera odpowiednią formę zwrotu do słuchaczy, wprowadza do wypowiedzi, przedstawia argumenty, odpiera kontrargumenty, apeluje do słuchaczy, stosuje odpowiednie figury retoryczne, puentuje
<ul style="list-style-type: none"> • podejmuje próbę samodzielnej wypowiedzi na wskazany temat; • wykorzystuje w wypowiedzi pytanie retoryczne 	<ul style="list-style-type: none"> • wypowiada się na wskazany temat; • doskonali umiejętność formułowania argumentów; • wykorzystuje w swoim przemówieniu figury retoryczne 	<ul style="list-style-type: none"> • swobodnie wypowiada się na wskazany temat; • formułuje trafne argumenty; • wykorzystuje w wypowiedzi figury retoryczne; • wygłasza przemówienie z dbałością o dykcję i akcent 	<ul style="list-style-type: none"> • świadomie stosuje różne rodzaje argumentów; • wykorzystuje w przemówieniu liczne figury retoryczne; • stosuje zasady dotyczące wygłaszania przemówienia (dykcja, akcent, intonacja, stosowanie pauzy, odpowiednie tempo)
<ul style="list-style-type: none"> • zapoznaje się z informacjami o autorze; • czyta teksty wraz z przypisami; • określa tematykę utworów; • wyjaśnia swoimi słowami, czym jest pieśń; • przypisuje pieśń do właściwego rodzaju literackiego 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje w tekstach Kochanowskiego cechy gatunkowe pieśni; • określa sytuację liryczną w wierszach; • nazywa uczucia podmiotu mówiącego; • określa charakter pieśni; • charakteryzuje osobę mówiącą w <i>Pieśni IX</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje obraz poetycki w <i>Pieśni II</i>; • analizuje kompozycje wiersza <i>Serce roście</i> i określa relacje pomiędzy jego częściami; • wskazuje rady i sentencje zawarte w <i>Pieśni IX</i>; • analizuje konstrukcję strof w tej pieśni w powiązaniu z treścią, uzasadnia; • odczytuje przesłanie wierszy Kochanowskiego 	<ul style="list-style-type: none"> • tworzy wypowiedź pisemną na temat filozofii życia Jana Kochanowskiego bądź wolności i sumienia; • przedstawia treść <i>Pieśni IX</i> w formie wideoklipu lub spektaklu pantomimy
<ul style="list-style-type: none"> • czyta informacje o autorze i wskazówki interpretacyjne, mając na uwadze zawarte w nich informacje; • czyta ze zrozumieniem definicje aforyzmu i antytezy; 	<ul style="list-style-type: none"> • definiuje aforyzm; • wyjaśnia, czym jest antyteza; • określa tematykę aforyzmów; • wypowiada się na temat ulubionych aforyzmów 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia konstrukcję poszczególnych aforyzmów; • analizuje sens poszczególnych aforyzmów; • wyjaśnia na przykładach, czym jest paradoks 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia wpływ elementów kompozycji i struktury aforyzmu na odbiór dzieła; • tworzy wypowiedź pisemną, rozwijając myśl zawartą w jednym z aforyzmów

<ul style="list-style-type: none"> • klasyfikuje teksty Leca jako aforyzmy 			
<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje tematyczny związek obrazu i wiersza; • cytuje fragmenty ujawniające podmiot liryczny; • wskazuje granicę między częściami kompozycyjnymi tekstu; • wypowiada się na temat braku znaków interpunkcyjnych w wierszu 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia elementy obrazu przywołane w tekście; • opisuje uczucia osoby mówiącej; • wybiera sformułowania określające postawę moralną podmiotu mówiącego; • omawia różne postawy wobec tragedii Ikarą; • łączy z częściami kompozycyjnymi odpowiednie kategorie czasu 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, czemu służy przywołanie obrazu w wierszu; • łączy kompozycję wiersza z postawą podmiotu mówiącego; • określa punkt widzenia podmiotu lirycznego; • charakteryzuje podmiot liryczny na podstawie fragmentów tekstu; • stawia pytania osobie mówiącej w tekście; • wskazuje konsekwencje braku znaków interpunkcyjnych w wierszu Różewicza 	<ul style="list-style-type: none"> • porównuje części kompozycyjne, biorąc pod uwagę postawę podmiotu lirycznego; • wypowiada się na temat różnych postaw człowieka wobec świata; • wypowiada się na temat ewolucji postawy życiowej człowieka; • analizuje język utworu; • uzasadnia, że utwór jest poezją
<ul style="list-style-type: none"> • zapoznaje się z informacjami na temat Zbigniewa Herberta i sentencji filozoficznych; • podaje informacje na temat podmiotu lirycznego; • gromadzi przymiotniki i rzeczowniki nazywające cechy nóg 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie nazwy bohatera lirycznego; • wyjaśnia znaczenia podanych związków frazeologicznych 	<ul style="list-style-type: none"> • czyta wiersz, zaznaczając głosem interpretację; • na podstawie zgromadzonego słownictwa wypowiada się na temat przeszłości bohatera lirycznego; • charakteryzuje bohatera lirycznego 	<ul style="list-style-type: none"> • proponuje własną wersję interpretacyjną motywu nóg; • rozpoznaje i charakteryzuje różne postawy życiowe; • rozpoznaje filozoficzny charakter utworu; • redaguje wypowiedź w imieniu bohatera lirycznego
<ul style="list-style-type: none"> • czyta informacje o autorze; • określa swoimi słowami, czym jest fraszka; • wypowiada się na temat fraszek Sztaudyngera 	<ul style="list-style-type: none"> • nadaje tytuły fraszkom, określając opisane w nich zjawiska; • wskazuje tematy fraszek; • wypowiada się na temat ulubionej fraszki 	<ul style="list-style-type: none"> • odczytuje sens poszczególnych fraszek; • wskazuje wykorzystane we fraszkach frazeologizmy, analizuje sposób ich użycia; • wypowiada się na temat aktualności fraszek; • formułuje apel, parafrazując słowa fraszki 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia strategię pisarską autora; • przygotowuje wypowiedź argumentacyjną na temat fraszek; • zestawia fraszki Sztaudyngera i Kochanowskiego lub bajki Krasickiego, analizując wizję świata zawartą w tych utworach
<ul style="list-style-type: none"> • definiuje swoimi słowami, czym jest podanie; • wymienia stałe elementy podania; • redaguje podanie, korzystając ze schematu; • wskazuje stałe elementy w przykładowych podaniach 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia graficzny układ podania; • zna stałe formuły podania; • przypisuje podanie do określonego stylu funkcjonalnego 	<ul style="list-style-type: none"> • redaguje podanie 	<ul style="list-style-type: none"> • redaguje podanie wraz z załącznikami

<ul style="list-style-type: none"> • podejmuje próbę działań wskazanych w części <i>Zanim przeczytasz</i>; • zapoznaje się z definicją średniówki; • czyta wiersz wraz z przypisami; • wypowiada się na temat charakteru utworu; • klasyfikuje utwór jako pieśń 	<ul style="list-style-type: none"> • dzieli wersy na części, wyznaczając średniówkę; • definiuje pojęcie <i>średniówka</i>; • określa nadawcę i adresata utworu; • określa charakter utworu; • określa cechy świata zaprezentowanego w utworze; • wymienia cechy hymnu 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje wizerunek Boga w utworze; • opisuje obrazy ukazane w wierszu; • podaje cechy gatunkowe pieśni, wnioskując z tekstu wiersza; • udowadnia, że tekst Kochanowskiego jest hymnem; • dokonuje przekładu intersemiotycznego 	<ul style="list-style-type: none"> • zestawia teksty kultury (obrazy i wiersz), porównując ukazane w nich wizerunki Boga; • zestawia teksty literackie, porównując ukazane w nich wizerunki Boga
<ul style="list-style-type: none"> • wypowiada się na temat świata ukazanego w wierszu; • zapoznaje się z definicją eufemizmu; • wskazuje w wierszu eufemizm ; • wypowiada się na temat wymowy wiersza, • zapoznaje się z definicją motywu 	<ul style="list-style-type: none"> • określa sytuację liryczną, uzasadnia, cytując tekst; • określa cechy świata ukazanego w wierszu; • nazywa uczucia osoby mówiącej; • rozpoznaje motywy występujące w wierszu; • definiuje pojęcie <i>eufemizm</i>; • wskazuje wyraz bliskoznaczny dla eufemizmu; • wskazuje motyw ogrodu w różnych tekstach kultury 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje wizerunek Boga ukazany w wierszu, odnosząc go do powszechnych wyobrażeń; • opisuje ogród ukazany w wierszu, odnosząc go do ogrodu Eden; • objaśnia znaczenia motywów ogrodu i snu w wierszu; • objaśnia wymowę wiersza; • objaśnia na przykładach, czym jest topos 	<ul style="list-style-type: none"> • w wypowiedzi pisemnej interpretuje sensy symboliczny ogrodu i snu; • porównuje teksty kultury; • pisze charakterystykę porównawczą dwóch ogrodów; • porównuje przestrzeń ogrodu i wizerunek Boga w wierszach Rymkiewicza i Kochanowskiego
<ul style="list-style-type: none"> • wypowiada się na temat tytułu wiersza; • wyszukuje miejsca, w których podmiot mówiący zwraca się do adresata; • dzieli się wrażeniami czytelnicznymi 	<ul style="list-style-type: none"> • objaśnia znaczenie tytułu wiersza; • określa adresata wiersza; • określa podmiot mówiący w tekście; • nazywa uczucia podmiotu mówiącego; • opisuje graficzną stronę „widokówki” 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje adresata utworu i sposób jego konkretyzowania się w tekście; • charakteryzuje osobę mówiącą w wierszu; • opisuje relacje między nadawcą a odbiorcą w tekście; • segmentuje tekst, nadaje tytuły poszczególnym segmentom; • objaśnia sensy niedosłowne wiersza; • analizuje i interpretuje budowę wiersza 	<ul style="list-style-type: none"> • analizuje język wiersza i użyte środki poetyckie, nazywa ich funkcje; • formułuje przesłanie wiersza
<ul style="list-style-type: none"> • definiuje swoimi słowami, czym są życiorys, CV, list motywacyjny; • redaguje życiorys i CV, korzystając ze schematu; • wskazuje stałe elementy tych form w przykładowych tekstach; • bierze udział w tworzeniu listu motywacyjnego 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia układ życiorysu, CV, listu motywacyjnego; • zna stałe formuły pism urzędowych; • przypisuje życiorys, CV, list motywacyjny do określonego stylu funkcjonalnego; • omawia niezbędne zasady tworzenia CV; • określa stałe elementy budowy listu motywacyjnego; 	<ul style="list-style-type: none"> • redaguje fikcyjne życiorysy i CV z zachowaniem stałych elementów budowy tych formy dokumentów 	<ul style="list-style-type: none"> • redaguje list motywacyjny

	<ul style="list-style-type: none"> • omawia graficzną kompozycję listu motywacyjnego 		
<ul style="list-style-type: none"> • zapoznaje się z informacjami o autorze; • zapoznaje się z informacjami na temat epoki, której dotyczy powieść; • wypowiada się na temat czasu i miejsca akcji; • wymienia bohaterów; • wymienia zdarzenia zawarte w powieści; • wypowiada się na temat głównych postaci; • dzieli się wrażeniami czytelnicznymi; • klasyfikuje utwór jako powieść historyczną; • wypowiada się na temat ulubionego bohatera; • wybiera, spośród podanych, określenia dotyczące problematyki powieści; • zapoznaje się z informacjami na temat adaptacji filmowych powieści Sienkiewicza 	<ul style="list-style-type: none"> • opowiada o czasach, których dotyczy powieść; • wskazuje pierwszoplanowych i drugoplanowych bohaterów powieści; • charakteryzuje główne postaci dzieła; • analizuje przebieg wskazanych wydarzeń w utworze; • nazywa uczucia bohaterów; • wskazuje cechy powieści historycznej; • omawia problematykę powieści 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia konteksty historyczne dzieła; • analizuje motywacje bohaterów; • wypowiada się na temat różnych koncepcji miłości zawartych w dziele; • opisuje i charakteryzuje portrety Rzymian i chrześcijan zawarte w powieści; • wyjaśnia, dlaczego <i>Quo vadis</i> jest powieścią historyczną; • określa wymowę sceny walki Ursusa z bykiem, uwzględniając kontekst historyczny; • objaśnia sens tytułu powieści; • wskazuje elementy potwierdzające filmowość powieści Sienkiewicza lub jej przeczące 	<ul style="list-style-type: none"> • zestawia koncepcje światopoglądowe Winicjusza i Petroniusza; • porównuje tekst powieści z tekstem popularnonaukowym, wyciągając wnioski na temat języka i stylu Sienkiewicza oraz sposobu ukazania przez pisarza prawdy historycznej; • porównuje portrety literackie par powieściowych; • porównuje tekst popularnonaukowy z powieścią; • tworzy kilkudzaniowy artykuł hasłowego na temat kreowania świata i przeszłości przez autorów powieści historycznych; • charakteryzuje światopogląd postaci Piotra, Pawła i Petroniusza w kontekście wymowy utworu; • recenzuje adaptację powieści <i>Quo vadis</i>
<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia własnymi słowami, czym są archaizmy; • objaśnia znaczenie archaizmów na podstawie przypisów lub słownika 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje archaizmy w tekście literackim; • zastępuje archaizmy wyrazami współczesnymi, korzystając z przypisów lub słownika; • tworzy współczesne formy gramatyczne wyrazów dawnych • wyjaśnia, na czym polega archaizacja 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia pojęcia: archaizm, archaizacja języka; • wyjaśnia (także na podstawie kontekstu) znaczenia archaizmów lub związków frazeologicznych zawierających archaizmy; • zastępuje archaizmy wyrazami współczesnymi; • wyjaśnia cel archaizacji 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje autorów, którzy stosowali archaizację języka w swoich utworów; • wypowiada się na temat funkcji stylistycznej archaizacji języka
<ul style="list-style-type: none"> • zapoznaje się z informacjami o Jerzym Kawalerowiczu; • zapoznaje się z definicjami scenariusza i scenopisu; • czyta fragment scenopisu <i>Quo vadis</i> i wyszukuje jego odpowiednik w powieści Sienkiewicza; 	<ul style="list-style-type: none"> • wypowiada się na temat różnic między pierwowzorem literackim a scenopisem 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje różnice między dwoma fragmentami scenariusza filmowego (<i>Dekalog I</i>); • przygotowuje fragment scenopisu 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje podobieństwa i różnice między pierwowzorem literackim a scenopisem; • opisuje szczegółowo ujęcie filmowe, korzystając z podanego schematu; • porównuje fragment filmu z fragmentem scenopisu

<ul style="list-style-type: none"> czyta fragment scenariusza <i>Dekalogu I</i> Krzysztofa Kieślowskiego 			
<ul style="list-style-type: none"> definiuje własnymi słowami, czym jest opowiadanie; redaguje opowiadanie według podanego schematu; wprowadza dialogi do opowiadania; zapoznaje się z różnymi sposobami wzbogacania wypowiedzi 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia różne typy opowiadań; wskazuje sposoby wzbogacania opowiadania 	<ul style="list-style-type: none"> redaguje opowiadanie, zawierające dialogi oraz poszerzone opisy (przedmiotów, postaci, przeżyć) 	<ul style="list-style-type: none"> redaguje opowiadanie twórcze świadomie wykorzystuje zabiegi wzbogacające wypowiedź, np. retrospekcję; buduje napięcie dzięki odpowiedniemu doborowi środków językowych
<ul style="list-style-type: none"> wypowiada się na temat wiersza, próbuje określić jego problematykę; wskazuje w wierszu metafory 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje osobę mówiącą w wierszu; wskazuje metafory w wierszu i podejmuje próbę ich wyjaśnienia; wypisuje z wiersza cytaty kluczowe dla jego wymowy 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje osobę mówiącą w wierszu; objaśnia metaforyczną warstwę tekstu; wskazuje konteksty pomocne w odczytaniu wiersza; zapisuje refleksje na temat wiersza, ilustrując je cytatami 	<ul style="list-style-type: none"> interpretuje symbole zawarte w wierszu; interpretuje wiersz w kontekście biograficznym i historycznym
<ul style="list-style-type: none"> zapoznaje się z informacjami o autorze; wprowadza do tekstu znaki interpunkcyjne; czyta głośno, odzwierciedlając wprowadzoną warstwę interpunkcyjną; wypowiada się na temat języka utworu 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje swoje wrażenia dotyczące języka wiersza; nazywa uczucia podmiotu lirycznego; zastępuje wyraz o znaczeniu ogólnym wyrazami bliskoznacznymi; dostrzega słowa wyróżnione przez poetę 	<ul style="list-style-type: none"> określa sytuację liryczną; określa zasadę kompozycyjną strof wiersza; dookreśla życiowe doświadczenia osoby mówiącej związane z przeszłością i teraźniejszością 	<ul style="list-style-type: none"> określa kontekst historyczny; formułuje przesłanie utworu w odniesieniu do biografii autora
<ul style="list-style-type: none"> zapoznaje się z informacjami na temat Mirona Białoszewskiego; czyta tekst wraz z przypisami, wyszukując potrzebne informacje; opowiada o swoich wrażeniach czytelnicznych; cytuje fragmenty opisujące przeżycia narratora; wymienia bohaterów; określa tekst jako pamiętnik 	<ul style="list-style-type: none"> określa czas i miejsce wydarzeń; określa rodzaj narracji i typ narratora; określa tematykę kolejnych części tekstu; wymienia cechy pamiętnika; dostrzega specyficzne cechy języka utworu; proponuje inną wersję tytułu, uzasadnia ją 	<ul style="list-style-type: none"> proponuje tytuły dla poszczególnych części tekstu, uwzględniając wskazany styl; określa kontekst historyczny; opowiada o przeżyciach i uczuciach bohaterów; wyjaśnia różnice między pamiętnikiem a dziennikiem; charakteryzuje język i styl utworu; dostrzega ogólny sens utworu 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje artystyczne konsekwencje wybranego przez autora stylu i języka, w kontekście wypowiedzi Białoszewskiego
<ul style="list-style-type: none"> określa własnymi słowami, czym są kolokwializmy; podaje przykłady kolokwializmów 	<ul style="list-style-type: none"> definiuje kolokwializm; wskazuje kolokwializmy w wierszu Szymborskiej; zastępuje kolokwializmy wyrazami właściwymi dla języka literackiego 	<ul style="list-style-type: none"> wypowiada się na temat zasad dotyczących stosowania kolokwializmów w wypowiedzi; określa funkcję kolokwializmów w wierszu Szymborskiej 	<ul style="list-style-type: none"> omawia zjawisko stylizacji na język potoczny w literaturze
<ul style="list-style-type: none"> zapoznaje się z fragmentem Apokalipsy św. Jana; 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje i uzasadnia swoje wrażenia po przeczytaniu wiersza; 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje dziedzinę sztuki, która mogłaby odzwierciedlić świat przedstawiony w wierszu, uzasadnia swoją opinię; 	<ul style="list-style-type: none"> zestawia wiersz z tekstem biblijnym, analizuje język obu tekstów;

<ul style="list-style-type: none"> • opisuje swoje wrażenia po przeczytaniu wiersza; • wie, że wiersz nawiązuje do motywu biblijnego; • wskazuje osobę mówiącą w wierszu; • opisuje wygląd zaprezentowanego świata 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje wersy, w których bezpośrednio pojawiają się nawiązania do motywu biblijnego, komentuje ich zawartość treściową; • opisuje bohaterów wiersza; • nazywa cechy prezentowanego świata, wskazuje i nazywa poetyckie środki wywołujące efekty plastyczne i dynamiczne; • definiuje pojęcia: <i>parafraza</i>, <i>aluzja literacka</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • analizuje język wiersza; • wyjaśnia, jaka wizja końca świata została przedstawiona w wierszu; • relacjonuje zachowanie się ludzi, odtwarza ich sposób myślenia 	<ul style="list-style-type: none"> • formułuje wnioski, dotyczące wizji apokalipsy w obu utworach; • decyduje, czy tekst jest parafrazą, czy aluzją literacką, uzasadnia swoje zdanie; • formułuje wnioski interpretacyjne dotyczące znaczeń utworu; • zestawia wiersz z obrazem Memlinga
<ul style="list-style-type: none"> • zapoznaje się z informacjami na temat Czesława Miłosza; • czyta fragment Ewangelii według św. Mateusza; • nazywa formę, w jakiej wypowiada się podmiot liryczny; • odczytuje zwroty pozwalające rozpoznać adresata; • nazywa i charakteryzuje adresata; • cytuje fragment wiersza dotyczący roli poety 	<ul style="list-style-type: none"> • określa problematykę wiersza; • charakteryzuje otoczenie nadawcy; • charakteryzuje otoczenie adresata wypowiedzi; • ustala, czego dotyczy fragment o charakterze przestrogi 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia sens fragmentu Ewangelii według św. Mateusza; • określa kontekst historyczny; • wyjaśnia, jak osoba mówiąca pojmuje rolę poety; • opisuje postawę moralną podmiotu lirycznego; • rozwija wybrane sformułowanie 	<ul style="list-style-type: none"> • porównuje język wiersza z językiem fragmentu Ewangelii, wyciąga wnioski; • wyjaśnia, na jakiej podstawie wiersz można zaliczyć do tekstów lirycznych
<ul style="list-style-type: none"> • zapoznaje się z informacjami o autorze; • wypowiada się na temat wierszy; • słucha muzycznych wykonania utworów; • czyta definicję wideoklipu 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje osobę mówiącą w wierszach; • określa sytuację liryczną w wierszach; • parafrazuje tekst wiersza <i>Odpowiedź gwiżdże wiatr</i>; • wskazuje kluczowe dla siebie słowa wiersza <i>Odpowiedź gwiżdże wiatr</i>; • określa nastrój melodii do utworów 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia związek formy wierszy z charakterem osoby mówiącej; • określa charakter wypowiedzi lirycznej, uzasadnia; • formułuje wymowę utworów 	<ul style="list-style-type: none"> • objaśnia wpływ interpretacji muzycznej Dylana na warstwę znaczeń w tekście; • projektuje wideoklip do piosenki <i>Odpowiedź gwiżdże wiatr</i>
<ul style="list-style-type: none"> • czyta informacje o autorze; • na podstawie tekstu i słownika frazeologicznego wypisuje zwroty frazeologiczne z czasownikiem <i>stać</i>, objaśnia je; • wypowiada się na temat wiersza 	<ul style="list-style-type: none"> • przekształca tytuły artykułów prasowych; • określa nadawcę i odbiorcę wypowiedzi, określa dosłownie sytuację, w jakiej się znajdują 	<ul style="list-style-type: none"> • wyraża opinię na temat wykorzystania w tytułach związków frazeologicznych, uzasadnia; • próbuje scharakteryzować nadawcę i odbiorcę wypowiedzi lirycznej, określa relacje między nimi 	<ul style="list-style-type: none"> • wykorzystuje w interpretacji tekstu odpowiednie konteksty • wyjaśnia znaczenia wynikające z przekształcenia zwrotów frazeologicznych; • komentuje przenośne znaczenia utworu; • wypowiada się na temat warsztatu poetyckiego Stanisława Barańczaka
<ul style="list-style-type: none"> • czyta tekst ze zrozumieniem, wyodrębniając informacje związane ze specyfiką twórczości Stanisława Barańczaka 	<ul style="list-style-type: none"> • wyodrębnia w tekście nazwy wykorzystywanych przez Barańczaka środków stylistycznych, wyjaśnia, na czym polega ich stosowanie; 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, na czym polega specyfika języka poezji Stanisława Barańczaka 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje język poezji Stanisława Barańczaka w formie rozbudowanej wypowiedzi; • w podanych fragmentach odszukuje przykłady zjawisk charakterystycznych dla poezji

	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia pojęcia: <i>symbol, paradoks, antyteza</i> 		Stanisława Barańczaka, odczytuje zawarty w nich sens
<ul style="list-style-type: none"> • zapoznaje się z informacjami o autorze; • opowiada o swoich wrażeniach czytelnicznych; • określa tematykę utworu; • określa elementy świata przedstawionego; • wie, czym jest jednoaktówka 	<ul style="list-style-type: none"> • odczytuje fragmenty pozwalające scharakteryzować bohaterów; • określa cel działania każdej postaci; • formułuje wypowiedzi w imieniu bohaterów; • używa pojęć <i>manipulacja językowa</i> oraz <i>perswazja</i>; • wskazuje bohatera, który uprawia manipulację językową; • uzupełnia tekst sztuki; • podaje ogólną propozycję inscenizacji utworu 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia zaskakujące elementy świata przedstawionego; • określa charakter świata przedstawionego; • charakteryzuje bohaterów i na tej podstawie formułuje problem utworu; • wyjaśnia, czym jest manipulacja językowa, a czym perswazja; • wskazuje przykłady perswazyjnego użycia języka; • przeprowadza wywiady z bohaterami utworu 	<ul style="list-style-type: none"> • analizuje język bohaterów; • wyjaśnia, na czym polega manipulacja językowa uprawiana przez jednego z bohaterów; • wyjaśnia, czy utwór można uznać za komedię; • przedstawia dokładny projekt inscenizacji utworu • pisze rozprawkę na zadany temat
<ul style="list-style-type: none"> • czyta tekst, zapoznając się z informacjami na temat autora i dzieła; • wymienia elementy krajobrazu przedstawionego na obrazie, korzystając z informacji zawartych w tekście; • wyszukuje w tekście informacje na temat kompozycji obrazu; • wypowiada się na temat tytułu obrazu 	<ul style="list-style-type: none"> • nazywa cechy wyglądu poszczególnych elementów krajobrazu; • formułuje pytania dotyczące tego, co uznaje za zaskakujące, dziwne, niezwykle na obrazie; • wyjaśnia związek tytułu obrazu z jego warstwą przedstawieniową 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje centralny element obrazu; wyjaśnia, z czego wynika jego niezwykłość; • omawia malarskie środki prezentacji 	<ul style="list-style-type: none"> • określa relacje kompozycyjne wszystkich elementów przedstawionych na obrazie; • objaśnia elementy o znaczeniu symbolicznym; • wypowiada się na temat swojego rozumienia znaczeń wynikających z obrazu
<ul style="list-style-type: none"> • wypowiada się na temat wiersza; • próbuje określić problem przedstawiony w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje osobę mówiącą; • opracowuje katalog cech i zachowań bohaterów wiersza; • określa tematykę wiersza; • określa charakter utworu Hemara; • proponuje alternatywny tytuł dla wiersza 	<ul style="list-style-type: none"> • formułuje myśl wyrażającą główny przekaz wiersza; • objaśnia kompozycje wiersza; • przedstawia innymi słowami puentę wiersza; • wskazuje w tekście elementy satyryczne 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia związek między tytułem wiersza Hemara a teorią względności Alberta Einsteina
<ul style="list-style-type: none"> • zapoznaje się z informacjami o autorze; • wyszukuje w tekście wskazane informacje; • określa czas i miejsce akcji; • opowiada o swoich wrażeniach czytelnicznych; • wskazuje głównych bohaterów; • opowiada o wydarzeniach zawartych w opowiadaniu; • wypowiada się na temat sensu zapisywania swoich myśli i uczuć; 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia i opisuje elementy świata przedstawionego; • analizuje przebieg wybranych wydarzeń; • wskazuje kulminacyjny moment opowiadania, uzasadnia wybór; • charakteryzuje bohaterów; • określa temat utworu; • wypisuje z tekstu zdania o charakterze sentencji 	<ul style="list-style-type: none"> • określa motywacje bohaterów; • określa problemy podejmowane przez opowiadanie; • objaśnia, w jaki sposób wpłynęła na Oskara przyjaźń z Różą; • kwalifikuje gatunkowo utwór, uzasadniając; • formułuje refleksje na temat odbiorców tekstu; • gromadzi argumenty, przygotowując swój głos w dyskusji 	<ul style="list-style-type: none"> • pisze rozprawkę na zadany temat; • wskazuje i objaśnia symboliczne znaczenie zawartych w opowiadaniu motywów; • określa związek między językiem utworu, fabułą opowieści a jej odbiorcą; • zestawia opowieść Schmidta i <i>Malego Księcia</i> Antoine'a de Saint-Exupéry'ego; • układa komentarz do przedstawień plastycznych związanych z utworem

<ul style="list-style-type: none"> wypowiada się na temat tytułu 			
<ul style="list-style-type: none"> wymienia elementy opisanego krajobrazu; wypisuje czasowniki związane z osobą mówiącą 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje statyczne i dynamiczne elementy krajobrazu; ustala znaczenia sugerowane przez czasowniki, łączy je z życiem człowieka 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje język utworu; odeczytuje symboliczne znaczenia związane z poszczególnymi elementami natury; odtwarza i komentuje sytuację liryczną przedstawioną w wierszu 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia i komentuje poetycki obraz natury w utworze; odtwarza refleksje osoby mówiącej, ustala, czego dotyczą; formułuje opinię na temat roli poety zaprezentowanej w wierszu; uzasadnia, że wiersz zalicza się do poezji refleksyjnej; wskazuje podobieństwa między lirykiem Mickiewicza a obrazem Fearnleya
<ul style="list-style-type: none"> określa temat wiersza; wyjaśnia, kto mógłby wypowiadać słowa wiersza; nazywa uczucia; odeczytuje fragmenty wiersza, które należy rozumieć metaforycznie 	<ul style="list-style-type: none"> określa problematykę wiersza; wartościuje uczucia pozytywnie lub negatywnie; rozpoznaje i nazywa motywy kulturowe i mitologiczne 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia sens podanego sformułowania; wyjaśnia znaczenie motywów, korzystając z przypisów 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, jaką ocenę świata i własnego losu prezentuje podmiot liryczny; wyjaśnia metaforyczny charakter przywołanych motywów
<ul style="list-style-type: none"> czyta ze zrozumieniem informacje zawarte w dopisku <i>Zanim przeczytasz</i> określa sytuację liryczną w wierszu; wypowiada się na temat wiersza 	<ul style="list-style-type: none"> zapisuje swoje wrażenia czytelnicze; nazywa uczucia, przeżycia i refleksje podmiotu lirycznego 	<ul style="list-style-type: none"> zapisuje <i>wewnętrzną mowę czytelnika</i>; interpretuje wskazane fragmenty wiersza formułuje wnioski płynące z lektury wiersza; omawia formę wiersza i jej wpływ na wrażenia czytelnicze 	<ul style="list-style-type: none"> tworzy wypowiedź na temat wymowy wiersza; formułuje refleksje na temat roli poety i poezji w życiu społeczeństwa porównuje bohatera literackiego i postać na obrazie Pabla Picassa
<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia tradycyjne rozumienie tytułowego pojęcia; wyodrębnia dwie sytuacje, w których zaprezentowany został Pan Cogito jako bohater liryczny; ocenia bohatera lirycznego, wykorzystując podane określenia 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, czym jest dusza Pana Cogito i czym różni się od swoich poprzedniczek; identyfikuje tytułowego bohatera, wskazuje ujawniające go wersy; prezentuje Pana Cogito jako bohatera utworu w obydwu przedstawionych sytuacjach; odeczytuje część wiersza, która wydaje się najważniejsza dla jego wymowy 	<ul style="list-style-type: none"> podaje synonimy tytułowego pojęcia; dostrzega uosobienie jako poetycki sposób przedstawienia abstrakcyjnego pojęcia, wskazuje je w tekście; charakteryzuje czasy, w których żyje Pan Cogito; wypowiada się na temat wymowy wiersza; układa w imieniu Pana Cogito ogłoszenie do gazety 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia cel zastosowania uosobienia; układa monolog-wyznanie Pana Cogito; przedstawia swoją interpretację utworu
<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie nazwy bohatera lirycznego; cytuje apostrofę; nazywa adresata wypowiedzi; 	<ul style="list-style-type: none"> przywołuje postać bohatera lirycznego; charakteryzuje bohatera lirycznego; wyodrębnia z tekstu wypowiedzi o charakterze podziękowania i prośby; 	<ul style="list-style-type: none"> uzasadnia charakter wiersza (modlitwa); podaje przykłady utworów o podobnym charakterze; 	<ul style="list-style-type: none"> omawia sposób wartościowania świata przez podmiot liryczny; wyjaśnia symboliczne znaczenia wskazanych motywów;

<ul style="list-style-type: none"> określa charakter wiersza (modlitwa); odczytuje zwroty i wyrażenia charakterystyczne dla modlitwy; podaje synonimy słowa <i>piękny</i> 	<ul style="list-style-type: none"> odtwarza sytuacje związane z przywołanymi postaciami; cytuje fragmenty pozwalające określić stosunek podmiotu lirycznego do świata; rozpoznaje i nazywa motywy; wypisuje z tekstu nazwiska rzeczywistych postaci, nazwy miejscowości, budowli 	<ul style="list-style-type: none"> uzasadnia niecodziennosc modlitwy zawartej w wierszu; wyjaśnia myślową zawartość podziękowań i próśb; określa stosunek podmiotu lirycznego do świata; przygotowuje głos w dyskusji 	<ul style="list-style-type: none"> porównuje postać pielgrzyma z wiersza Norwida z Panem Cogito; na podstawie poznanych wierszy redaguje notkę biograficzną o Panu Cogito
<ul style="list-style-type: none"> zapoznaje się z informacjami o autorach; czyta teksty, wyszukując potrzebne informacje; zapoznaje się z definicją reportażu, odtwarza ją; odtwarza główne realia przedstawione w tekstach; określa temat tekstów; wskazuje zwroty, pozwalające rozpoznać autora-narratora; wymienia cechy reportażu 	<ul style="list-style-type: none"> wyodrębnia w tekstach fragmenty mówiące o cechach reportażu; wyjaśnia, kiedy tekst można nazwać reportażem; rozpoznaje w tekstach cechy reportażu; rozpoznaje motywy obecne w tekście Kapuścińskiego; wskazuje różnice między literaturą faktu i literaturą piękną; rozróżnia reportaż i reportaż literacki; gromadzi informacje związane z autorem-narratorem 	<ul style="list-style-type: none"> wyodrębnia fragmenty o charakterze komentarza autorskiego; nazywa cechy charakteru przydatne w pracy reportera; omawia relacje autora z opisywaną przez niego rzeczywistością; wyjaśnia wskazany paradoks; wyjaśnia, czym cechuje się reportaż literacki 	<ul style="list-style-type: none"> uzupełnia definicję reportażu; wyjaśnia, na czym polega specyfika reporterskiego oglądu świata; określa związki i relacje między wszystkimi informacjami w tekście; komentuje refleksje autora na temat opisywanej rzeczywistości; uzasadnia, dlaczego tekst jest reportażem literackim
<ul style="list-style-type: none"> wypowiada się na temat incipitu wiersza *** [Uczę się ciebie, człowieku...]; wypowiada się na temat wiersza <i>Morze i wino</i> 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje sytuację liryczną ukazaną w wierszach; wskazuje nadawcę i odbiorcę wiersza <i>Morze i wino</i>; dzieli wiersz <i>Morze i wino</i> na część opisową i refleksyjną; interpretuje wybrane fragmenty wiersza 	<ul style="list-style-type: none"> objaśnia znaczenie incipitu wiersza *** [Uczę się ciebie, człowieku...], łącząc go z podjętą w utworze problematyką; formułuje przesłanie utworów 	<ul style="list-style-type: none"> pisze pracę pisemną na zadany temat; dokonuje przekładu intersemiotycznego, projektując obraz na podstawie wiersza <i>Morze i wino</i>
<ul style="list-style-type: none"> zapoznaje się z informacjami o autorze; wypowiada się na temat obrazu świata w powieści; odtwarza proces stwarzania człowieka przedstawiony we fragmencie; cytując, wskazuje cele, którym ma służyć działalność opisanego laboratorium; podejmuje próbę oceny przedstawionego w tekście świata; 	<ul style="list-style-type: none"> określa czas przedstawionych wydarzeń, uzasadnia swą opinię odwołaniami do tekstu; określa miejsce wydarzeń, przytacza i komentuje związane z nim cytaty; określa stosunek narratora do świata przedstawionego, uzasadnia; przedstawia własną ocenę świata opisanego w utworze; 	<ul style="list-style-type: none"> wyodrębnia wypowiedzi bohaterów, na tej podstawie określa ich stosunek do rzeczywistości, w której się znajdują; przedstawia wpływ techniki na życie ludzi; uzasadnia, że utwór jest antyutopią; wskazuje i uzasadnia sposób oddziaływania antyutopii literackiej; pisze opowiadanie inspirowane powieścią Huxleya; 	<ul style="list-style-type: none"> na podstawie wypowiedzi narratora określa jego stosunek do opisywanego świata; komentuje i ocenia wpływ techniki, wynalazków na życie ludzi w opisanym świecie; odnosi się do komentarza literaturoznawcy; pisze reportaż inspirowany powieścią Huxleya; wnikliwie rozważa wskazany problem w wypowiedzi argumentacyjnej

<ul style="list-style-type: none"> • zapoznaje się z definicjami utopii, antyutopii, literatury fantastycznonaukowej 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje w utworze cechy literatury fantastycznonaukowej 	<ul style="list-style-type: none"> • pisze rozprawkę na zadany temat 	
<ul style="list-style-type: none"> • wyodrębnia w tekście stwierdzenia o charakterze realistycznym i metaforycznym; • wyjaśnia, co mogą oznaczać łyzy, przez jakie uczucia są wywoływane 	<ul style="list-style-type: none"> • określa charakter wypowiedzi osoby mówiącej, uzasadnia, cytując fragmenty tekstu; • dostrzega zestawienie ekranu kinowego z konfesjonalem, wskazuje w tekście sygnały tego zestawienia 	<ul style="list-style-type: none"> • wydobywa znaczenia wynikające z zestawienia ekranu i konfesjonatu; • ocenia idiom poetycki Barańczaka z punktu widzenia odbioru czytelniczego 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, w jaki sposób osoba mówiąca ocenia świat uczuć współczesnego człowieka; uzasadnia, z czego wynika ta ocena; • analizuje i ocenia język i wersyfikację utworu
<ul style="list-style-type: none"> • czyta ze zrozumieniem tekst; • używa pojęcia <i>plan filmowy</i>; • wyjaśnia, na czym polega <i>montaż filmowy</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia rodzaje planów filmowych; • wyjaśnia różnice między rodzajami planów filmowych; • wymienia różne typy montażu filmowego; • wyjaśnia, czym są <i>sekwencje zagęszczone</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia różnice między różnymi typami montażu; • wymienia efekty osiągnięte dzięki montażowi; • wymienia gatunki filmu, w których najczęściej wykorzystywany jest montaż równoległy 	<ul style="list-style-type: none"> • dobiera rodzaje montażu do projektowanych ujęć filmowych; • sporządza fragment scenopisu kilku ujęć filmowych; • przedstawia fragment fabuły nieistniejącego filmu, który uzasadniałby użycie sekwencji zagęszczonych
<ul style="list-style-type: none"> • zapoznaje się z informacjami o autorze; • czyta tekst, wyszukując potrzebne informacje; • wyodrębnia z tekstu fragment zawierający definicję pojęcia <i>hybryda</i>, na jego podstawie wyjaśnia to pojęcie własnymi słowami 	<ul style="list-style-type: none"> • przypomina nazwy gatunków filmowych; • wyjaśnia, jakie elementy pomieszano ze sobą we wskazanych w tekście filmach; • zestawiając gatunki filmowe, proponuje filmy będące hybrydami gatunkowymi; • przypomina pojęcie <i>synkretyzm</i>; wyjaśnia, czym różni się ono od pojęcia <i>hybryda</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • przypomina cechy znanych gatunków filmowych; • klasyfikuje gatunkowo ostatnio obejrzone filmy; • określa czas powstania tekstu; • na podstawie fotosów z podręcznika i odpowiednich fragmentów tekstu omawia przykłady filmowych gatunków hybrydowych; • uzasadnia słuszność wybranego stwierdzenia w formie przemówienia 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, na jakie zapotrzebowanie widzów odpowiadają hybrydy gatunkowe; • wskazuje w obejrzanym filmie przykłady łączenia gatunków; • formułuje własną opinię na temat wartości lub jej braku filmowych hybryd gatunkowych
<ul style="list-style-type: none"> • odróżnia recenzję od innych form wypowiedzi; • wyodrębnia części kompozycyjne recenzji; • sporządza listę tematów, którymi zajmują się autorzy recenzji; 	<ul style="list-style-type: none"> • określa zawartość tematyczną kolejnych części; • wybiera elementy dzieła podlegające ocenie; • układa plan, gromadzi słownictwo; • na podstawie podanego planu redaguje recenzję 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia elementy, których nie musi zawierać recenzja; • wymienia cechy recenzji i powinności recenzenta; • stosuje w recenzji wyrazy oceniające i środki językowe uwypuklające opinię 	<ul style="list-style-type: none"> • nazywa odmiany języka, jakimi posługują się recenzenci; • redaguje recenzję, zachowując wszystkie cechy formy wypowiedzi i stosując bogate słownictwo oceniające i wartościujące
<ul style="list-style-type: none"> • wymienia różne formy teatralne; • rozpoznaje gatunek streszczanych filmów; • rozwija umiejętność dostrzegania scen symbolicznych w filmie 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje i omawia różne formy teatralne; • rozpoznaje gatunki filmowe (gatunek klasyczny, gatunek hybrydowy) 	<ul style="list-style-type: none"> • sporządza szkic scenariusza (w formie planu wydarzeń); • proponuje sceniczną realizację fragmentu utworu prozatorskiego 	<ul style="list-style-type: none"> • interpretuje sceny symboliczne w filmie; • tworzy scenkę dramatyczną zgodnie z podanych wskazówkami

<ul style="list-style-type: none"> • czyta cicho ze zrozumieniem, mając na uwadze informacje podane w tekście; • podaje przyczynę zmniejszenia się liczby widzów kinowych w drugiej połowie XX wieku; • wyodrębnia z tekstu fragment wyjaśniający pojęcie filmowej metafory, na tej postawie wyjaśnia własnymi słowami, na czym polega filmowa metafora 	<ul style="list-style-type: none"> • określa problematykę tekstu; • wyjaśnia, jakie jest stanowisko autora w kwestii przyszłości kina i telewizji; • wymienia środki języka filmowego wykorzystywane do budowania metafory; • układa tekst apelu w sprawie zachowania / szybszego zlikwidowania klasycznej telewizji 	<ul style="list-style-type: none"> • sporządza listę filmów, które są dziełami sztuki, uzasadniając swoje wybory; • na podstawie przykładów podanych w tekście wyjaśnia powstawanie filmowej metafory; • pisze refleksje na temat kina i filmów przyszłości 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje na zamieszczonych przy tekście fotosach sposoby budowania ukrytych znaczeń, omawia te znaczenia; • pisze artykuł w obronie kina
<ul style="list-style-type: none"> • czyta cicho ze zrozumieniem, mając na uwadze informacje podane w tekście; • wymienia środki przekazu charakterystyczne dla kultury masowej 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia pojęcie <i>globalna wioska</i>; • wylicza korzyści i zagrożenia związane ze środkami masowego przekazu; • odpowiada na pytania wybrane z tekstu 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, czym jest kultura masowa; • pisze list otwarty w sprawie zawartości programu telewizji publicznej lub komercyjnej 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia swój głos w dyskusji na temat środków masowego przekazu • opracowuje poradnik <i>Jak żyć z telewizją / internetem</i>
<ul style="list-style-type: none"> • czyta tekst, mając na uwadze zawarte w nim informacje; • czyta definicję kiczu; • wypowiada się na temat kultury popularnej; • wymienia telegatunki 	<ul style="list-style-type: none"> • definiuje pojęcia: <i>kultura popularna, kicz, telegatunki</i>; • wymienia cechy telegatunków; • przygotowuje wypowiedź argumentacyjną na wskazany temat; • redaguje hasła reklamowe; • przekształca teksty, pomijając czasowniki o charakterze nakłaniającym 	<ul style="list-style-type: none"> • opowiada o genezie kultury popularnej; • wskazuje cechy kultury popularnej; • wskazuje przykłady negatywnego oddziaływania telegatunków; • tworzy plan relacji z otwarcia sali gimnastycznej, dobiera odpowiedni typ tekstu 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenia zjawisko kultury popularnej; • tworzy scenopis relacji z koncertu; • ocenia wiarygodność światów prezentowanych w różnych gatunkach medialnych (np. wideoklipie, grze komputerowej, elektronicznej wersji gazety lub czasopisma, Wikipedii)
<ul style="list-style-type: none"> • czyta kilkakrotnie wiersz; • dzieli się wrażeniami czytelniczymi; • wypowiada się na temat języka wiersza 	<ul style="list-style-type: none"> • dostrzega, że w wierszu każde zdanie mieści się w obrębie wersu; • wymyśla rozwinięcie tytułu wiersza 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia sytuację liryczną przedstawioną w wierszu; • interpretuje tytuł wiersza 	<ul style="list-style-type: none"> • określa konsekwencje artystyczne wyboru formy wiersza i języka; • parafrazuje fragmenty wiersza; • analizuje i omawia kompozycję wiersza; • podaje tezę interpretacyjną wiersza

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, którego wiedza i umiejętności wykraczają poza wymagania na ocenę bardzo dobrą i sytuują się na poziomie ponadprogramowym. Uczeń taki prezentuje wysoki poziom wiedzy w zakresie szeroko rozumianej humanistyki. Samodzielnie analizuje i interpretuje teksty literackie, sięga po teksty popularnonaukowe, naukowe i publicystyczne i potrafi je funkcjonalnie wykorzystać. Samodzielnie analizuje i interpretuje inne teksty kultury. Formuluje problemy, samodzielnie proponuje sposoby ich rozwiązania. Ma wysoką świadomość językową. Tworzy bezbłędne wypowiedzi ustne i pisemne.

Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, którego wyniki nie osiągają poziomu wymagań koniecznych. Nie potrafi, nawet z pomocą nauczyciela, wykonać zadań o niewielkim stopniu trudności. Brak wiedzy i umiejętności wyklucza osiągnięcie nawet minimalnego postępu.